

Synnøve Skjersli

Rekruttering til private høyskoler

NIFU skriftserie nr. 2/2002

NIFU – Norsk institutt for studier
av forskning og utdanning
Hegdehaugsveien 31
0352 Oslo

ISSN 0808-4572

Forord

På oppdrag fra Kirke-, utdannings-, og forskningsdepartementet (KUF) har Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) høsten 2001 gjennomført en undersøkelse om rekruttering til private høyskoler.

Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge hvilke holdninger og motiver som ligger til grunn for studenters valg når de søker seg til – og begynner på – private høyskoler. Vi har undersøkt førsteårsstudenter som begynte på et utvalg to- eller treårige utdanninger høsten 2001 om bakgrunnen for valg av privat høyskole. Utdanningene som er valgt ut i undersøkelsen er IT-fag, økonomifag, markedsføringsfag og journalistikk. Slike utdanninger finnes både ved offentlige og private læresteder, men det kan nok variere i hvilken grad tilbudene er likeartet.

Rapporten er utarbeidet av Synnøve Skjersli. Eifred Markussen, Liv Anne Støren og Sverre Try har gitt faglige innspill og kommentarer i ulike faser av arbeidet. Grethe Hovland har hatt ansvar for scanning av spørreskjemaene og tilrettelegging av filer. En takk rettes til alle kontaktpersonene ved de private høyskolene som har vært med i undersøkelsen. Sist, men ikke minst, rettes en takk til alle de studentene som har tatt seg tid til å svare på spørreskjemaet og bidratt til at vi fikk et innblikk i valgprosessen mellom ulike utdanningsinstitusjoner.

Oslo, januar 2002

Petter Aasen
Direktør

Liv Anne Støren
Seksjonsleder

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Private høyskoler	7
1.3	Noen problemstillinger	8
1.4	Respondenter og datainnsamling	8
1.4.1	De som ikke var til stede	11
1.4.2	Begrensninger	12
1.4.3	Metodisk verktøy	12
2	Fem private høyskoler og syv studier	13
2.1	Presentasjon av de private høyskolene og utdanningene	13
2.1.1	Den Polytekniske Høyskolen (DPH IT-høyskolen)	13
2.1.2	Handelshøyskolen BI	14
2.1.3	Norges Markedsføringshøyskole (NMH)	15
2.1.4	Oslo Merkantile Høyskole Business School (OMH)	16
2.1.5	Mediehøyskolen, Gimlekollen Mediesenter	17
2.2	Tilbud ved statlige høyskoler	17
2.2.1	Statlige høyskoler som tilbyr IT-studier	18
2.2.2	Statlige høyskoler som tilbyr utdanning innenfor økonomi og administrasjon	18
2.2.3	Statlige høyskoler som tilbyr markedsføringsstudier	18
2.2.4	Statlige høyskoler som tilbyr journalistutdanning	19
3	Hvem begynte på privat høyskole?	20
3.1	Alder og kjønn	20
3.2	Sosial bakgrunn	21
3.3	Karakterer fra videregående skole	23
3.4	Tidligere utdanningsbakgrunn	24
4	Hvorfor velge privat fremfor statlig høyskole?	26
4.1	Valg av studiested og studium	26
4.1.1	Flesteparten fikk innfridd førsteønsket sitt	27
4.1.2	Informasjonskildenes betydning for valg av studiested	27
4.1.3	Skolens rykte har stor betydning for valg av studiested	28
4.1.4	Tro på gode jobbmuligheter har stor betydning for valg av studium	30
4.1.5	Valg av privat fremfor statlig høyskole	32

4.2 Utdannings- og yrkesplaner	34
4.2.1 Nesten alle har planer om å følge normert studieprogresjon.....	34
4.2.2 Lån og jobb er de viktigste studiefinansieringskildene	37
4.2.3 Noen subjektive meldinger fra respondentene om økonomi	38
4.2.4 Størstedelen ønsker å jobbe i næringslivet etter endt utdanning	39
4.2.5 Karrieremuligheter og trygghet vektlegges når jobb skal velges	40
5 Avsluttende oppsummering.....	42
Referanser	46
Vedlegg 1 Private høyskoler i Norge	49
Vedlegg 2 De private skolenes egen studentstatistikk.....	50
Vedlegg 3 Oversikt over statlige høyskoletilbud innenfor IT, økonomi og administrasjon, markedsføring og journalistikk	52
Vedlegg 4 Spørreskjema	55

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Høsten 2001 gjennomførte Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) en undersøkelse om rekruttering til private høyskoler. Hovedformålet med undersøkelsen har vært å finne ut hva som var bakgrunnen for individers valg når de søkte seg til private høyskoler fremfor et likeartet undervisningstilbud ved offentlige høyskoler.

Hvorfor fremstår studiene ved private høyskoler som attraktive blant mange utdanningssøkende til tross for studieavgifter?

I hvilken grad utdanningene som tilbys av private aktører helt tilsvarer et likeartet tilbud i offentlig sektor vil nok variere, men vi har lagt vekt på å velge utdanninger som finnes ved både offentlige og private læresteder og som er relativt like med hensyn til varighet, fagfelt, tematikk og tittel. Vi har *ikke* gått inn og sett på pensum og fagplaner for de ulike utdanningene. Utdanningene som er valgt ut i undersøkelsen er IT-fag, økonomifag, markedsføringsfag og journalistikk.

1.2 Private høyskoler

I 1970 kom privatskoleloven, og med den kan det sies at etableringen av en privat høyskolesektor i Norge kom (Statistisk sentralbyrå 2001b). Frem til 1970 tallet var det forholdsvis liten vekst i studenttallet blant de private høyskolene som fantes, men på 1970- og 1980-tallet merket skolene en sterk vekst i studenttallet. I 1975 var det syv prosent av studentene i Norge som gikk ved private høyskoler og andelen økte frem til midten av 1980-tallet. De private høyskolene opplevde deretter en nedgang i studenttallet i perioden fra 1985 til begynnelsen av 1990-tallet. Årsaken til nedgangen var en sterk etterspørsel etter studieplasser som førte til at mange nye studieplasser ble opprettet ved de offentlige lærestedene. I 1995 var andelen studenter ved private læresteder 10,5 prosent av samlet studenttall. På slutten av 1990-tallet økte studenttallet og var i 1999 på 12,7 prosent av samlet studenttall (Statistisk sentralbyrå 2001b: 16-17). KUF meddelte i en pressemelding (10.05.01) at: ”Søkinga til høgre utdanning aukar igjen”. Økningen viste seg å være størst i de fag som tidligere har slitt med rekruttering. Søkertallene til studiene sykepleie-, almenlærer, barnevervspedagog-, og førskolelærerutdanning økte ved opptaket i 2001, mens søkingen til ingeniøruddanningen gikk ned.

Private høyskoler har lenge blitt betraktet som et supplement til de offentlige utdanningsinstitusjonene. Særlig gjelder dette for økonomisk-administrativ utdanning og IT-utdanninger, men også innenfor helsefagutdanningene har det vært mange private tilbud (Statistisk sentralbyrå 2001b:3). Det nyopprettede nettverket for private høyskoler, med

leder Lars Østnor, signaliserer at de private høyskolene ikke lenger ønsker å være et supplement på utdanningsmarkedet. Østnor mener at de private høyskolene på flere felt er dominerende og nevner eksempler som økonomi og diakoni (Intervju med Lars Østnor i Aftenposten 16.03.01). Tradisjonelt sett har universiteter og statlige høyskoler vært hovedtilbyderne på utdanningsmarkedet. Økende konkurranse fra ”nye” aktører endrer bildet. Private høyskoler har fortrinn ved at de har større frihet enn statlige universiteter og høyskoler, samtidig som de fleste mottar statlig støtte. Private høyskoler har derfor større muligheter til å vise fleksibilitet enn de statlige utdanningsinstitusjonene og har dermed et fortrinn ved å tilby utdanninger som markedet etterspør til enhver tid. Private høyskoler bidrar dermed med sine tilbud til å gi flere valgmuligheter til studentene. I St.prp. nr. 1 fra KUF (2001-2002) heter det at regjeringen ønsker å legge til rette for en mer effektiv overføring av kunnskap fra universitetene og høyskolene til arbeids- og samfunnslivet. Dette skal blant annet gjøres ved å overføre flere fullmakter til institusjonene. Dette kan bety at universitetene og høyskolene vil kunne utvise større fleksibilitet når det gjelder å gi et mer markedsrettet utdanningstilbud.

Private høyskoler får statstilskudd og eksamensrett når de tilfredsstiller de generelle vilkårene etter privathøyskoleloven (kap 2). I tillegg må høyskolene, for å få statstilskudd, være opprettet av religiøse/etiske grunner, eller opprettet som et faglig-pedagogisk alternativ, eller utfylle det offentliges utdanningstilbud på felter hvor det er utdekket behov (LOV 1986-07-11 nr. 53). Alle høyskolene som er med i undersøkelsen har eksamensrett og får statstilskudd.

1.3 Noen problemstillinger

Vi ønsker å belyse flere problemstillinger i denne rapporten:

- Er det mangelfull offentlig kapasitet som gjør at mange unge søker seg til private høyskoler?
- Er det en oppfatning om bedre kvalitet på undervisning og studieopplegg på de private høyskolene som trekker søkere til private høyskoler?
- Er det mer fleksible utdanningstilbud på de private lærestedene, som lettere lar seg kombinere med inntektsgivende arbeid?
- Er relevansen for arbeidsmarkedet ansett som bedre ved private enn offentlige høyskoler?
- Er det ønsket om å ta en kort utdanning som er det sentrale ved valg av utdanning?
- Er det ønsket om å studere et bestemt sted (geografiske hensyn) som er det sentrale ved valg av utdanning?

1.4 Respondenter og datainnsamling

Gruppen respondenter vi ønsket å undersøke ble valgt på bakgrunn av følgende kriterier:

- vi ønsket å undersøke *førsteårsstudenter*

- studentene måtte begynne høsten 2001
- studentene måtte begynne på to- eller treårig utdanninger

Vi har valgt å ha med førsteårsstudenter i undersøkelsen fremfor studenter som har kommet lenger i sine studier fordi førsteårsstudentene har 'friskt i minne' hva som var bakgrunnen for de valg som ble gjort både med hensyn til valg av utdanningsinstitusjon og type utdanning. Hadde vi spurt de som var kommet lenger i sine studier de samme spørsmålene ville de antagelig hatt problemer med å huske tilbake i tid hva som hadde betydning for deres valg. Kanskje ville det også vise seg at begrunnelsene endret seg over tid med tanke på etterrasjonalisering og erindringsforskyvning. Kravet om at studentene måtte begynne på en to- eller treårig utdanning ble gjort ut fra hensynet om at det skulle finnes et tilnærmet likeartet undervisningstilbud ved offentlige høyskoler, men de skolene vi har valgt ut tilbyr også kortere løp.

Det ble gjennomført en spørreskjemaundersøkelse som skulle fange opp hva som var bakgrunnen for at studenter valgte å begynne på en utdanning på privat høyskole fremfor å ta en tilsvarende utdanning ved en statlig høyskole. Utvalget av skoler og utdanningsretninger som undersøkelsen omfatter er gjort ut fra et ønske om spesielt å se på utdanninger i IT-fag, økonomifag, markedsføringsfag og journalistikk. Dette resulterte i at fem private høyskoler ble valgt ut og forespurt om deltakelse. Den Polytekniske Høyskolen (DPH IT-høyskolen), Handelshøyskolen BI, Norges Markedsføringshøyskole (NMH), Oslo Merkantile Høyskole Business School (OMH) og Mediehøyskolen (Gimlekollen Mediesenter). Alle fem skolene takket ja til å være med i undersøkelsen. De private høyskolene i prosjektet ble valgt ut på bakgrunn av de utdanningene de tilbyr. Totalt ble syv utdanninger innenfor de fire fagfeltene valgt ut: Høyskoleingeniør i datateknikk, Diplomkandidat IT, Diplomøkonom i økonomi og administrasjon, Diplomøkonom i informasjonsteknologi, Diplommarkedsfører, Høyskolekandidat i Internasjonal Markedsføring og journalistikk.

Datainnsamlingen ble gjennomført i høstsemesteret 2001 (oktober) og besto av et forholdsvis kort spørreskjema (se vedlegg 4). Vi har spurt alle studentene ved de utdanningsretningene vi har plukket ut. Skjemaene ble sendt til kontaktpersoner ved de aktuelle skolene, der de ble delt ut og samlet inn klassevis ved forelesninger eller annen undervisning. NIFU kjenner ikke identiteten til de som svarte og opplysningene som ble gitt kan ikke tilbakeføres til enkeltpersoner i etterkant. Stort sett har studentene fått skjemaene i begynnelsen av timen og det er satt av tid til å besvare skjemaene, og så er skjemaene samlet inn.

Vi har fra hver enkelt skole fått opplyst hvor mange studenter som var registrert på toårige eller treårige løp på det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført. Under gjennomføringen av undersøkelsen viste det seg vanskelig å skille ut de som begynte på flerårige løp fra de resterende studentene på grunnfag når skjemaene skulle deles ut i klassen. På grunn av at det var mange kontaktpersoner og mange ledd som informasjonen

skulle gjennom, har ikke alle BIs høyskoler skilt de som går toårige eller treårige løp fra de øvrige som har begynt på sitt første år ved skolen. Kontaktpersonene ved disse skolene viste imidlertid stor velvilje til å gjennomføre undersøkelsen for de studentene vi ønsket å ha med i undersøkelsen.

På de fleste BI høyskolene går de som skal gå ettårige og flerårige studieløp i felles klasser det første studieåret. Ved studiestedene BI Bergen, BI Gjøvik, BI Møre, BI Skedsmo, BI Stavanger og BI Trondheim viste det seg spesielt vanskelig å skille ut studenter som går toårige eller treårige løp fra de som skal ta en ettårsutdanning eller ikke har bestemt hvor mange år de vil ta. Dette har ført til at også noen studenter som ikke har bestemt seg for å gå toårig eller treårig løp er med i undersøkelsen. Av disse grunner har vi valgt å slå sammen svarene fra utdanningsretningene Diplomøkonom i økonomi og administrasjon og Diplommarkedsfører ved BI.

Det har ikke alltid vært like klart hvor mange av de som går treårige løp som var til stede på tidspunktet skjemaet ble delt ut. Her har vi snakket med de enkelte skolene og fått et så nøyaktig tall som mulig på antall registrerte studenter. I de fleste tilfellene viser det seg at de aller fleste har ønsket å være med i undersøkelsen og besvart spørreskjemaet. Her er det kun BI Oslo som skiller seg ut med en relativt lav svarprosent. Ved kontakt med skolen har vi fått opplyst at en del studenter ikke ønsket å fylle ut spørreskjemaet. En stor del av forklaringen på dette kan ligge i at skjemaene ble delt ut i slutten av en time og at studentene fikk anledning til å ta med seg skjemaene hjem.

Tre av BIs høyskoler ble utelatt i undersøkelsen pga for få studenter (BI Nordland, BI Tromsø, med utdanningen diplommarkedsfører og BI Kristiansund, med diplomøkonom i økonomi og administrasjon).

Utdanningskategoriene som brukes i analysene er som følgende:

Utdanningskategorier	Utdanningssted
Journalistikk	Mediehøgskolen (MDH)*
Høgskoleingeniør	DPH IT-høgskolen
Diplomstudium IT	DPH IT-høgskolen
Diplomøkonom IT	BI
Dipl øk/ad (Diplomøkonom i økonomi og administrasjon) og Dipl mf (Diplommarkedsfører)	BI
Diplommarkedsfører	NMH
Internasjonal mf (Høgskolekandidat i internasjonal markedsføring)	OMH

* Vi gjør oppmerksom på at MDH brukes i denne rapporten som forkortelse for Mediehøgskolen.

Tabell 1.1 viser antall registrerte studenter, hvor mange studenter som var tilstede i den timen spørreskjemaene ble delt ut, og antall besvarte spørreskjema vi fikk inn fra hver enkelt utdanning. Svarprosenten kan defineres som andelen besvarte spørreskjema i forhold til det antallet som ble delt ut (dette tilsvarer antall tilstede). Svarprosenten er gjennomgående meget høy, fra 100 prosent for studentene ved journalistikk ved Mediehøgskolen (MDH) og studentene ved Høgskoleingeniør ved Den Polytekniske

Høgskolen IT-høgskolen (DPH), til 65 prosent ved Diplommarkedsførerstudiet ved Norges Markedshøyskole (NMH).

Tabell 1.1 Antall registrerte, antall tilstede, antall besvarte, andel av registrerte og svarprosent for ulike utdanningskategorier

Utdanning	Antall registrerte studenter	Antall studenter tilstede	Antall besvarte skjema	Andel av registrerte	Svarprosent
Journalistikk (MDH)	50	29	29	58	100
Høgskoleingeniør (DPH)	57	39	39	68	100
Diplomstudium IT (DPH)	616	521	442	72	85
Diplomøkonom IT (BI)	164	102	98	60	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	1067	955	659	62	69
Diplommarkedsfører (NMH)	407	370	240	59	65
Internasjonal mf (OMH)	71	59	59	83	100
Totalt	2432	2075	1566	64	75

Hele 85 prosent av de registrerte studentene var tilstede i timen/forelesningen da skjemaene ble delt ut. Dette kan vi anse som et bra oppmøte. Antall utdelte skjema tilsvare antallet studenter som var tilstede i denne timen/forelesningen, mens svarprosenten kan defineres som andelen returnerte og utfylte skjema i forhold til antallet som ble delt ut. Svarprosenten tilsvare at tre av fire studenter som var tilstede i timen/forelesningen er med i undersøkelsen. Dette betrakter vi som en høy svarprosent med stor sannsynlighet for at utvalget er representativt. Over halvparten av de som er registrert som studenter inngår i undersøkelsen. Vi har ikke mulighet for å kontrollere hvorvidt de som ikke svarte skiller seg fra dem som svarte.

1.4.1 De som ikke var til stede

Vi vet ikke noe om de som var registrert på de ulike utdanningene høsten 2001 og som ikke var til stede på det tidspunktet da spørreskjemaundersøkelsen ble delt ut. Noen av lærestedene har opplyst om at det er helt vanlig at en del av studentene uteblir fra forelesninger som ikke er obligatoriske et stykke ut i studieåret. Årsaken til at studentene ikke møter opp kan være flere; noe av fraværet kan skyldes tilfeldige årsaker som sykdom med mer. Studenter som ikke møter opp til undervisning kan også omfatte studenter som har sluttet på studiet men som skolen ennå ikke har utregistrert på det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført. Det er også viktig at de fleste av disse studiene ikke har obligatorisk oppmøte til timene/forelesningene. Undervisningstid som ikke er obligatorisk kan benyttes til andre deler av studiet eller at det fra skolens hold er lagt opp til at studentene deles inn i grupper for å gjennomføre ulike prosjekter. At studentene ikke møter opp til undervisningen kan også tyde på at studentene ikke er fornøyde med undervisningen som gis.

Utvalgsmetoden kan muligens gi skjevheter i hvem som besvarer spørreskjemaene, fordi den bare er gjennomført blant de som var tilstede i en bestemt time/forelesning. Men de

fleste er tilstede, og dersom ikke fraværet er systematisk høyere i enkelte grupper, er det ikke noen grunn til å legg for stor vekt på dette.

1.4.2 Begrensninger

Spørreskjemaundersøkelsen består ikke av et utvalg som er trukket fra alle private høyskoler i Norge og resultatene er dermed ikke representativ for alle private høyskoler. Det er her trukket ut noen utdanningstilbud ved ulike private høyskoler. For disse utdanningene kan vi si noe om bakgrunnen for valg av utdanningsinstitusjon.

Vi har dessuten kun spurt personer som går på/har begynt på private høyskoler, ikke *søkere* til private høyskoler eller *søkere* til likeverdige offentlige utdanninger. Det ideelle hadde vært å sammenligne de utvalgte utdanningene med tilbud som er sammenlignbare ved de statlige høyskolene for å se om bakgrunnen for valg var ulik blant søkere eller studenter ved offentlige og private høyskoler. Et slikt opplegg var det ikke muligheter til innenfor rammene av dette prosjektet. Det innebærer at undersøkelsen ikke skal kartlegge hvordan ungdom generelt vurderer visse private fremfor visse offentlige studietilbud. Dette er heller ingen generell undersøkelse av studenters ulike syn på private versus offentlige høyskoler. Intensjonen med denne undersøkelsen er å kartlegge motiver og synspunkter blant de som har søkt seg til – og har begynt på – en privat høyskole høsten 2001.

Så vidt vi kjenner til, er dette den første undersøkelsen av dette slag i Norge, og kan således sies å være eksplorerende. Undersøkelsen avdekker spørsmål som en bør gå videre på i senere studier, men innenfor rammene av dette prosjektet har det ikke vært anledning til å gå dypt inn i de enkelte spørsmålene og undersøke sammenhenger svært nøye.

1.4.3 Metodisk verktøy

Det er i rapporten benyttet tabellanalyse, for å få frem bredden i respondentenes svar. Rammen for prosjektet har ikke tillatt å gjennomføre mer dyptgående multivariate analyser. I tillegg har vi benyttet personlige kommentarer fra respondentene som deltok i undersøkelsen. Kommentarene er tatt med for å være illustrerende i forhold til spørsmålene omkring hvorfor respondentene har valgt privat fremfor statlig høyskole. Hensikten med å bruke kommentarene fra respondentene har vært å forsterke de empiriske resultatene, og er ikke ment å skulle være representative (Bowen & Bok 1998:8).

2 Fem private høyskoler og syv studier

2.1 Presentasjon av de private høyskolene og utdanningene

Vi skal kort presentere de fem skolene og de syv utdanningene. Opplysningene her er hentet fra studiekataloger og skolenes presentasjon av seg selv på sine hjemmesider, samt opplysninger fra kontaktpersonene på de ulike skolene. Opplysningene dreier seg om når skolene ble etablert, hvor store de er og eierforhold. Det tas også med informasjon om hvilke utdanninger de har, hvilken type undervisningsform de tilbyr, hvilke steder undervisningen tilbys, opptakskrav, utdanningens lengde, samt muligheter for videre utdanning.

2.1.1 Den Polytekniske Høyskolen (DPH IT-høyskolen)

Den Polytekniske Høyskolen ble etablert i 1995 etter en sammenslåing med NKI Datahøyskolen og NKI Ingeniørhøyskolen. Høyskolen er en del av Stiftelsen NKI. Skolen mottar statsstøtte. Ifølge DPH IT-høyskolen er de den eneste høyskolen i Norge som har spesialisert seg på IT-utdanning og omtaler seg selv som Norges største IT-høyskole. Tall fra høyskolen forteller at de står for 50 prosent av all 2 til treårig høyskoleutdanning innenfor IT i Norge (Den Polytekniske Høyskolen 2001).

Forelesere fra næringslivet benyttes i stor grad. Skolen er næringslivsorientert og hevder å kunne tilby bred kompetanse innenfor informasjonsteknologi. I 2001 har høyskolen 2000 studenter fordelt på studiestedene Bærum, Oslo, Stavanger og Bergen (Den Polytekniske Høyskolen 2001). Av studier tilbyr skolen toårig grunnstudium i administrativ databehandling, treårig Diplomstudium IT, treårig dataingeniørutdanning og 1-årig forkurs for ingeniørutdanning, samt at de har tilbud om etter- og videreutdanning (Den Polytekniske Høyskolen 2001/2002).

Høyskoleingeniør datateknikk – 3 år

Høyskoleingeniør datateknikk eller dataingeniør ved DPH-IT høyskolen følger rammeplanen for norsk høyskoleingeniørutdanning, og gir 60 vekttall etter tre års studie. Høyskoleingeniør gir en utdanning innenfor teknisk databehandling. Studiet gir et teoretisk fundament som gir solide kunnskaper innenfor grunnleggende ingeniørfag og datateknologi. Utdanningen retter seg mot en teknisk bruk av datamaskiner (Den Polytekniske Høyskolen 2001/2002).

Det er kun ved DPH-IT høyskolen i Oslo at tilbudet om høyskoleingeniørstudiet gis. Opptakskrav er treårig fullført og bestått utdanning fra videregående opplæring, med ferdypning i matematikk og fysikk eller tilsvarende.

Diplomkandidat IT – 3 år

Diplomkandidat IT ved DPH-IT høyskolen gir en utdanning innenfor administrativ databehandling og er forskjellig fra høyskoleingeniørutdanningen som er mer teknisk rettet. Diplomkandidat IT vektlegger administrativ bruk av informasjonsteknologi. Det innebærer utvikling av datasystemer for både det offentlige og private næringsliv. Programmering, systemutvikling og databaseteori er en grunnleggende del av studiet. Studiet er treårig, men etter avsluttet andre år fås tittelen Høyskolekandidat IT (Den Polytekniske Høyskolen 2001/2002).

Studiet gis ved DPH-IT høyskolens fire utdanningssteder; Bærum, Bergen, Oslo og Stavanger. Det kreves treårig fullført og bestått utdanning fra videregående opplæring eller tilsvarende. For opptak til studiet i 2000/01 kreves i utgangspunktet minimum 35 opptakspoeng. Poengberegningen gjøres av skolen selv (Den Polytekniske Høyskolen 2001/2002).

2.1.2 Handelshøyskolen BI

Handelshøyskolen BI ble grunnlagt i 1943, som en privat selveid stiftelse. Skolen hevder å ha et av Europas største vitenskapelige miljøer innenfor fagområdene økonomi, ledelse og markedsføring (Handelshøyskolen BI, 2001). Skolen har 19 000 studenter på heltids- og deltidsstudier (halvparten på hver). Det er like mange kvinner som menn ved skolen. Skolen har 400 faglige medarbeidere og 750 forelesere fra næringsliv og offentlig forvaltning (tall for 2001). Utdanningstilbudet går fra grunnstudier til doktorgradsprogram. Studiene distribueres gjennom et landsomfattende nettverk av 15 høyskoler og fem nisjeskoler (Handelshøyskolen BI, 2001). De 15 høyskolene har ulike studietilbud, men alle studiene kan påbegynnes på samtlige av BIs høyskoler. Unntaket er Diplomøkonomstudiet i informasjonsteknologi, der undervisning alle tre årene kun gis ved BI Agder, BI Bergen, NI Oslo, BI Tromsø og BI Vestfold (Handelshøyskolen BI 2001/2002). Handelshøyskolen BI kunne i mai 2001 melde om stabile søkertall for skolen. Skolen har merket nedgang i søking til IT-studier og tror dette er et resultat av negativ oppmerksomhet rundt økonomien i dot.com-bransjen (Handelshøyskolen BI, 2001).

Studiemodellen ved BI er lagt opp slik at de fleste år er avsluttende og gir en tittel. Studiene kan kombineres med studier ved universiteter og andre høyskoler i Norge (Handelshøyskolen BI, 2001). Av skolens 12 studieretninger på diplomstudier skal vi fokusere på to; Diplomøkonomi økonomi og administrasjon og diplomøkonom i informasjonsteknologi.

Diplomøkonom i økonomi og administrasjon – 3 år

Diplomøkonomstudiene kan kombineres med studier ved andre universiteter og høyskoler i Norge (Handelshøyskolen BI, 2001).

Studiet er et av BIs eldste tilbud, og skolen hevder at dette kan være en av de mest fleksible utdanningene i landet. Det kreves generell studiekompetanse for å begynne

studiet og det kan gjennomføres på samtlige av BIs 15 høyskoler. Undervisningsformen består av forelesninger og gruppearbeid. Første året tas grunnfag i bedriftsøkonomi, andre året gir tittel Høyskolekandidat og etter å ha gjennomført tredje året gis tittelen Diplomøkonom i økonomi og administrasjon (Handelshøyskolen BI, 2001/2002).

Diplomøkonom i informasjonsteknologi – 3 år

Diplomøkonom i informasjonsteknologi er et forholdsvis nytt studium. Høsten 2001 var det første kullet på informasjonsteknologi i gang med sitt tredje og siste år på dette studiet. Studiet er integrert, det betyr at studentene må fullføre alle tre årene for å få tildelt tittelen Diplomøkonom i informasjonsteknologi. Studiet følger dermed en litt annen studiemodell enn de øvrige diplomøkonomstudiene som BI tilbyr. Studiet gir totalt 60 vekttall. Det kreves generell studiekompetanse for å bli tatt opp ved studiet. Studiet kan tas på fire av BIs høyskoler; BI i Agder, BI i Bergen, BI i Oslo og BI i Vestfold (Handelshøyskolen BI, 2001).

Studiet legger vekt på utnyttelse av informasjonsteknologi i bedriftsøkonomisk øyemed og utdanner praktiske 'IT-arkitekter' og forvaltere av informasjonssystemer i næringsliv og offentlig forvaltning. Det gis klasseromsundervisning, og en viktig del av pensum gjennomføres ved "laboratorieøvelser" i bedriftslaboratoriet. Bedriftslaboratoriet er ment å skulle gi en opplevelse av å være i en virkelig bedriftssituasjon og er utstyrt med informasjonsteknologi, kontorfasiliteter, undervisningsfasiliteter og mulighet for tilknytning av PC. Første året av studiet har mange likhetstrekk med grunnfag i bedriftsøkonomi, men det er en større IT-orientering på informasjonsteknologi. Andre studieår er enda mer konsentrert om IT-fag og tredje året er i helhet viet IT-fag, og er spesielt vinklet mot ledelse. Halvparten av siste studieår brukes til spesialisering. Alle som begynner på studiet oppfordres til å disponere egen bærbar PC (Handelshøyskolen BI, 2001).

2.1.3 Norges Markedsføringshøyskole (NMH)

I 1989 tok skolen navnet Norges Markedshøyskole, men har historie så langt tilbake som 1918. I 1992 fusjonerte NMH med Handelshøyskolen BI. Med fusjonen hevder skolen å ha landets tyngste faglige markedsutdanningsmiljø. Skolen fremhever at BI har et av Europas største vitenskapelige miljøer innenfor markedsføring som gjør at skolen har stor tilgang på faglige prosjekter og at studentene får tilgang til den nyeste teori (Norges Markedsføringshøyskole 2001/2002).

NMH omtales som Handelshøyskolen BIs nisjeskole innenfor markedsføring og kommunikasjon. Skolen har 2 300 elever på heltid og deltid (Norges Markedsføringshøyskole 2001). Skolens beliggenhet er sentralt i Oslo. NMH tilbyr fem forskjellige studier i markedsføring. Tre av studiene eller spesialiseringene fører til tittelen Diplommarkedsfører, alle er treårige studier. To av studiene er fireårige og fører frem til tittelen Diplomeksportmarkedsfører og Sivilmarkedsfører.

Diplommarkedsfører – 3 år

Første året er felles for alle tre diplomstudiene og består av grunnfag i markedsøkonomi. Det er også mulig å ta bedriftsøkonomi første året og fortsette på en av spesialiseringene på diplomstudiene. Det er mulig å ta deler av eller hele diplommarkedsførerstudiet ved en av BIs høyskoler. Samtlige av BIs høyskoler har tilbud om markedsøkonomi og bedriftsøkonomi. Andre året har de ulike spesialiseringene som består av; markedsføring og internasjonalisering, markedskommunikasjon eller informasjon og samfunnskontakt. Tredje året fører frem til tittelen Diplommarkedsfører.

Undervisningen gis i form av forelesninger og gruppearbeid. Forelesningene gis i auditorier og klassestørrelsen kan være fra 30 til 250 studenter. Noe av undervisningen gis på engelsk på grunn av utvekslingsprogram med utenlandske høyskoler.

2.1.4 Oslo Merkantile Høgskole Business School (OMH)

OMH er en del av Høyskolen NKS. OMH vektlegger at de har tilrettelagt studiene på en annen måte enn andre høyskoler. Studentene begynner på det studiet som interesserer mest med en gang, til forskjell fra andre høyskoler som starter med å gi studentene generell kompetanse. Skolen hevder dette er mer motiverende for studentene og at læringsprosessen blir mer effektiv (Oslo Merkantile Høgskole Business School, 2001/2002). Skolen har toårig studier som fører frem til tittelen Høgskolekandidat i Internasjonal Markedsføring. Med muligheter for å ta et tredje år for å bli Diplomkandidat. Studentene kan velge mellom fire forskjellige kurs første året. Øvrig tilbud ved skolen er; IT-studiet, som er et 1-årig studium med muligheter for videre utdanning i samarbeid med universitet eller høyskole. Skolen utdanner også høgskolekandidater i reiseliv og kommunikasjon, med mulighet for å ta et tredje år og få tittelen Diplomkandidat. OMH er lokalisert tre steder i Norge: Oslo, Bergen og Trondheim.

Høgskolekandidat i Internasjonal Markedsføring – 2 år

Oslo Merkantile Høgskole krever at søkere som ønsker å begynne på toårig Høgskolekandidat i Internasjonal Markedsføring har et 20 vekttalls studium med økonomisk/administrativ studieretning fra universitet eller høyskole, der minimum seks vekttall er markedsføring.

Første året ved OMH kan studentene velge mellom fire ulike studieretninger; Kunderelasjoner & Salg, Markedsøkonom, Markedsøkonom og Reiseliv, og Hotelladministrasjon. Andre året tas en internasjonal linje, som er felles for alle studieretningene. Første semesteret (på andre året) kan tilbringes i Spania. Utdanningen gir rett til tittelen Høgskolekandidat i Internasjonal Markedsføring og tilsvarer 40 vekttall. Etter å ha fullført studiet Høgskolekandidat i Internasjonal Markedsføring kan et tredje år tas og kandidatene får dermed tittelen Diplomkandidat Relasjonsledelse (Oslo Merkantile Høgskole Business School, 2001).

Undervisningen er i hovedsak klassebasert. Det gjennomføres forelesninger og obligatoriske gruppe- og prosjektoppgaver i enkelte fag (Oslo Merkantile Høyskole Business School, 2001/2002).

2.1.5 Mediehøyskolen, Gimlekollen Mediesenter

Skolen eies og drives av Norsk Luthersk Misjonssamband og ble etablert i 1981. Det kristne verdigrunnlaget kommer blant annet til uttrykk ved fokusering på etiske og livssynsmessige spørsmål i journalistikken (Mediehøyskolen 2001). Skolen ligger i Kristiansand. De tilbyr toårig journalistikkutdanning og en årsenhet i mediekommunikasjon. Årsenheten i mediekommunikasjon tilsvarer grunnfag i medievitenskap og kvalifiserer for å jobbe freelance. I tillegg tilbyr de semesteremne i tverrkulturell kommunikasjon. Skolen fikk offentlig eksamensrett i 1996 og høsten 1997 startet skolen en toårig journalistutdanning. Utdanningen er godkjent som yrkesrettet høyskoleutdanning og tilsvarer journalistutdanningene på de statlige høyskolene. Tredje kull med journalister gikk ut våren 2001 (Mediehøyskolen 2001). Det uttales fra skolen at utdanningen er et supplement til øvrig journalistutdanning (Samtale med undervisningsleder ved Mediehøyskolen). Totalt elevtall på skolen våren 2001 er 118. Antall studenter på journaliststudiet er våren 2001 100, og er likt fordelt på første året og andre året.

Journalistikk – 2 år

For å bli tatt opp ved journalistikk ved Mediehøyskolen kreves det generell studiekompetanse. I tillegg vektlegges en helhetlig vurdering av søkeren. Faktorer som tas med i vurderingen er karakterpoeng, studier utover videregående skole, relevant praksis, motivasjon og organisasjons- og ledererfaring. Utdanningen tilsvarer 40 vekttall. Studiet kan brukes som en del av en høyskole/universitetsgrad (Mediehøyskolen 2001).

Høsten 2001 har studiet spesialiseringsfeltene avis/nett og radio/fjernsyn.

Undervisningsformen ved skolen består av gruppearbeid og praktisk medieproduksjon (Mediehøyskolen 2001).

2.2 Tilbud ved statlige høyskoler

Vi har ønsket å fokusere på private høyskoler som opererer som private aktører i et marked som tradisjonelt er preget av offentlige læresteder. Vi var på forhånd oppmerksomme på at det nok ville variere i hvilken grad utdanningene som tilbys av private aktører tilsvarer liknende tilbud i offentlig sektor. Vi har forsøkt å identifisert utdanningstilbud som også finnes i offentlig sektor, og som er like med hensyn til fagfelt, tematikk, varighet og tittel. Vi har *ikke* gått inn og sett på pensum og fagplaner for de ulike utdanningene.

Vi har stilt de private høyskolene spørsmål om hvilke offentlige tilbud som i størst grad kan likestilles med de private skolenes tilbud. For de fleste skolene var dette et vanskelig

spørsmål som de i liten grad har besvart. Det er kun journalistutdanningen av de utdanningene vi har med i prosjektet der både private og statlige høyskoler kan sies å gi tilsvarende tilbud, og føre frem til samme yrkesbetegnelse. For de andre utdanningene er det vanskeligere å gjøre direkte sammenligninger. Vi har brukt statistikker og poenggrenser fra Samordna opptak samt opplysninger hentet fra Student 2001 for å få en oversikt over tilbudet som finnes ved de statlige høyskolene.

2.2.1 Statlige høyskoler som tilbyr IT-studier

Det tilbys IT studier ved 19 av landets 26 høyskoler (se vedlegg 1). Dette er studier i informasjonsteknologi, IT og økonomi, høyskoleingeniør i data, kandidatstudium i informatikk med mere og er hovedsakelig 2- og treårige utdanningsløp. Ut fra de tallene vi har funnet fra Samordna opptak, er det rundt 1 600 studieplasser til sammen som har utdanninger innenfor ulike IT-studier.

2.2.2 Statlige høyskoler som tilbyr utdanning innenfor økonomi og administrasjon

Det tilbys utdanning i økonomi og administrasjon ved 19 av landets 26 høyskoler. Studiene er hovedsakelig toårig og gir 40 vekttall, unntatt Høyskolen i Finnmark der studiet er treårig og gir 60 vekttall og Høyskolen i Sør-Trøndelag som er treårig og gir 40 vekttall.

Økonomi og administrasjon er ett av mange tilbud om grunnutdanning innenfor økonomiske og administrative fag. Utdanningen kvalifiserer til økonomiske og administrative oppgaver i næringslivet eller i offentlig forvaltning. Studentene skal etter gjennomført studium ha et godt grunnlag for å ta del i styringsprosesser i så vel privat som offentlig virksomhet. Opptakskrav er generell studiekompetanse (Student 2001:302).

2.2.3 Statlige høyskoler som tilbyr markedsføringsstudier

Det er få av de statlige høyskolene som tilbyr generelle markedsføringsstudier, men enkelte som tilbyr noen spesialiserte eller tilpassede markedsføringsstudier. Vi har funnet at Høyskolen i Telemark tilbyr treårig studium i internasjonal markedsføring. Opptakskravene for studiet er generell studiekompetanse. I tillegg har Høyskolen i Buskerud Markedsføring hovedfag (Student 2001:305). Det er et toårig studium og tilsvarer 40 vekttall. Hovedvekten av studiet er lagt på markedsføringsledelse og kompetanseutvikling. Høyskolen i Hedmark tilbyr toårig studium i informasjon og samfunnskontakt, samt et treårig studium i markedsføring og internasjonalisering. I tillegg har Høyskolen i Ålesund tilbud om toårig eksportmarkedsføringsutdanning. Ut fra de tallene vi har funnet fra Samordna opptak er det rundt 150 studieplasser til sammen på de høyskolene som tilbyr ulike utdanninger innenfor markedsføring.

2.2.4 Statlige høyskoler som tilbyr journalistutdanning

Journalistutdanningen ved de statlige høyskolene er et toårig studium, og tilsvarer 40 vekktall. Det er fire høyskoler i landet som gir denne utdanningen; Høyskolen i Bodø, Høyskolen i Volda, Høyskolen i Oslo og Høyskolen i Stavanger. BI starter høsten 2002 et treårig studium som utdanner journalister med spesialkompetanse i økonomi- og næringslivsjournalistikk.

På landsbasis er det om lag 240 studieplasser ved de statlige høyskolene og skolene opplever stor søkning og har mange søkere på ventelister. Opptakskravene er generell studiekompetanse. I tillegg kan studentene bli tatt opp i egen praksiskvoté. Også ungdomskvoté (primærvitnemålskvoté) praktiseres. Gjennomført studium gir rett til tittelen Høyskolekandidat i journalistikk. Utdanningen kan inngå som en del av en cand. mag. grad, som kan gi grunnlag for opptak på hovedfagsnivå. Jobbmessig er det vel 30 prosent av utøvende journalister som har journalistutdanning i Norge. Studiet tilbys ved fire av de statlige høyskolene:

Høyskolen i Bodø; høyskolen har utdannet journalister siden 1987. Undervisningen er organisert i temablokker som skal støtte opp om reportasjearbeid. Ulike arbeidskrav må være godkjent før studenten kan gå opp til eksamen. Ut plassering i avis- og radioredaksjoner er en del av studieopplegget. Høyskolen planlegger flere videre utdanningsmuligheter. Høsten 2001 planlegges et halvårig studium i journalistikk om økonomi som bygger på toårig grunnutdanning og to års praksis som journalist eller fire års praksis (Høyskolen i Bodø, 2001).

Høyskolen i Volda; utdanningen har tre spesialiseringsfelt: avis, radio og fjernsyn. I tillegg er det en teoretisk del som er felles for alle spesialiseringene. Den teoretiske delen består av journalistikk og mediefag, norsk og samfunnsfag. Praksis i avis og/eller etermedier er en integrert del av studiet (Høyskolen i Volda, 2001).

Høyskolen i Oslo; undervisningen består av forelesninger, seminararbeid, obligatoriske oppgaver og selvstendig arbeid. Utdanningen har egne redaksjonsrom og et dokumentasjonsenter, der en veksler mellom ide, arbeid med kilder, skriving og produksjon. Det planlegges et hovedfag i journalistikk i samarbeid med Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo våren 2001 (Høyskolen i Oslo, 2001).

Høyskolen i Stavanger; undervisningen består av forelesninger og skriftlige øvinger. Antall studenter tatt opp i 1999 var 26 og måltall opptak for 2000 var 25 (Høyskolen i Stavanger, NSD).

3 Hvem begynte på privat høyskole?

I dette kapitlet skal vi gi en oversikt over ulike kjennetegn ved de som er blitt studenter høsten 2001 ved de private høyskolene og utdanningene som vi har med i undersøkelsen. Vi skal se nærmere på hvor gamle studentene er, andelen kvinner, og hvilken tidligere utdanningsbakgrunn de har. I tillegg skal vi se på hvilke andre utdanninger de har søkt seg til høsten 2001, om de kun har søkt seg til andre private høyskoler eller om de også har søkt seg til statlige høyskoler og universiteter.

3.1 Alder og kjønn

Gjennomsnittsalderen på studentene i undersøkelsen var 23 år¹. Det er små forskjeller i gjennomsnittsalderen etter hvilken utdanning studentene går på, med unntak av studentene ved internasjonal markedsføring (OMH) som har en noe høyere gjennomsnittsalder enn de andre studentene.

Studentene som begynte på de fem private høyskolene høsten 2001 var forholdsvis unge. Datamaterialet viser at to tredjedeler av studentene var yngre enn 23 år. Hver fjerde student var 20 år (se tabell 3.2). De studentene som søkte seg direkte fra videregående opplæring til høyere utdanning (18- og 19-åringene), utgjorde nær 12 prosent av respondentene (se tabell 3.2).

Tabell 3.1 Gjennomsnittsalder, andel yngre enn 23 år og andel kvinner i de ulike utdanningskategoriene

Utdanning	Gj.snitts- Alder	Andel yngre enn 23 år	Andel kvinner	Antall
Journalistikk (MDH)	24	62	59	29
Høyskoleingeniør (DPH)	24	59	13	29-39
Diplomstudium IT (DPH)	24	62	23	362-438
Diplomøkonom IT (BI)	22	75	31	84-98
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	24	69	56	579-652
Diplommarkedsfører (NMH)	22	72	67	220-237
Internasjonal mf (OMH)	25	40	72	56-57
Totalt	23	66	46	1357-1547

Det er noen forskjeller i aldersfordelingen blant studentene etter hvilken utdanning de går på. Tabell 3.1 viser at tre fjerdedeler av studentene ved Diplomøkonom IT (BI) er yngre enn 23 år. Om lag samme andel av studentene ved Diplommarkedsfører (NMH) er i tilsvarende alderskategori. Disse to utdanningene har den høyeste andelen av de yngste elevene. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser en annen aldersfordeling blant de statlige høyskolestudentene (tabellen viser ikke studenter ved private høyskoler som en egen kategori). Det er en betydelig mindre andel yngre studenter som går på de statlige

¹ For alle respondentene var median 21 år og modus 20 år (N=1547).

høyskolene enn på de private høyskolene som er med i denne undersøkelsen. En andel på 30 prosent av studentene er yngre enn 23 år ved de statlige høyskolene (Statistisk sentralbyrå 2001a).

Studentene i utdanningskategorien Internasjonal markedsføring (OMH) skiller seg noe fra de øvrige kategoriene på flere måter. De har den høyeste gjennomsnittsalderen (25,3 år), den største andelen studenter som er 23 år og eldre og den høyeste andelen kvinner. Høyere gjennomsnittsalder og størst andel 'eldre' studenter har trolig sammenheng med opptakskravene på studiet. For å bli tatt opp som student ved internasjonal markedsføring kreves det i tillegg til generell studiekompetanse et 20 vekttalls studium med økonomisk/administrativ studieretning fra universitet eller høyskole.

Under halvparten av alle respondentene, 46 prosent, er kvinner. Det er betydelige forskjeller i fordelingen mellom kvinner og menn etter hvilken utdanning de går på. Lavest andel kvinner er det på utdanningskategorien Høyskoleingeniør (DPH IT-høyskolen), en andel på nær 13 prosent. Den høyeste andelen kvinner finner vi som nevnt ved Internasjonal markedsføring (OMH), en andel på nær 72 prosent. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at andelen kvinner ved statlige høyskoler er vel 65 prosent i 2000, mens andelen kvinner ved de private høyskolene samlet samme år er nær 57 prosent (Statistisk sentralbyrå 2001a). Det betyr at andel kvinner ved de studiene som er valgt her gjennomgående ligger lavere enn for de statlige høyskolene og også lavere enn gjennomsnittet ved de private høyskolene.

Tabell 3.2 Alder for ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering

Utdanning	19 år og yngre	20 år	21 år	22 år	23 år	24-29 år	30 år og eldre	Antall
Journalistikk (MDH)	3	17	31	10	17	14	7	29
Høyskoleingeniør (DPH)	8	26	21	5	8	13	21	39
Diplomstudium IT (DPH)	9	23	21	9	7	19	12	436
Diplomøkonom IT (BI)	11	32	17	16	4	12	8	97
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	14	29	17	9	5	12	14	652
Diplommarkedsfører (NMH)	14	24	22	13	9	15	3	237
Internasjonal mf (OMH)	9	5	7	19	18	25	18	57
Totalt	12	26	19	10	7	15	12	1547

3.2 Sosial bakgrunn

Vi har valgt å bruke både mors og fars utdanningsnivå som indikator for sosial bakgrunn. Vi har videre delt foreldrenes utdanningsnivå inn i to kategorier, høy og lav utdanning. Med høy utdanning menes utdanning på høyskole- eller universitetsnivå, og lav utdanning blir da utdanning som grunnskole/realskole, fag- eller yrkesutdanning eller utdanning på gymnasnivå. Hele 96 prosent av respondentene besvarte spørsmålet om hvilken utdanning deres foreldre har.

Resultater fra en rekke tidligere studier viser at det er sosiale skjevheter i rekrutteringen til høyere utdanning (Hernes og Knudsen 1976, Aamodt 1982, Severeide 1988, Edvardsen 1991, Grøgaard 1995, Hansen 1999, Hovland 2000). En følge av økningen i utdanningsfrekvensen er likevel at mange unge velger å ta utdanning selv om foreldrene i liten grad har utdanning (Frønes 1996:74). Økte studenttall har også medført forventinger om en reduksjon i skjevhetene i rekruttering til høyere utdanning, men forskning viser at rekrutteringen til høyere utdanning generelt fortsatt er skjev (Hansen 1999). Hansen har også vist at det for høyskoleutdanningene har vært en reduksjon i skjevheten når det gjelder sosial rekruttering (1999:195). Videre har hun funnet at for studenter ved universiteter og vitenskapelige høyskoler har det vist seg å være en større andel med høy sosial bakgrunn enn for høyskolene generelt. Hansen hevder at en kan se tendenser til et sterkere klasseskille i høyere utdanning ved at personer fra midlere/lavere sosiale lag tar en høyskoleutdanning fremfor universitetsutdanning når høyere utdanning velges (Hansen 1999:197). Vårt datamateriale viser at en andel på vel 35 prosent av respondentene oppgir å ha foreldre med høy utdanning.

Frønes (1996) hevder at det er flere kvinner enn menn som velger høyere utdanning når foreldrene har lav utdanning. Dette kan til en viss grad se ut til å stemme for de respondentene som er med i undersøkelsen, men forskjellene er ikke store (57 prosent av kvinnene hadde foreldre med lav utdanning, mot 54 prosent av mennene).

Tabell 3.3 Sosial bakgrunn for ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering

Utdanning	Andel med høyt utdannede foreldre	Andel med lavt utdannede foreldre	Vet ikke	Antall
Journalistikk (MDH)	48	45	7	29
Høyskoleingeniør (DPH)	14	65	22	37
Diplomstudium IT (DPH)	33	55	12	410
Diplomøkonom IT (BI)	43	45	13	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	31	59	10	645
Diplommarkedsfører (NMH)	45	49	6	233
Internasjonal mf (OMH)	31	64	5	59
Totalt	35	56	10	1509

Det er forskjeller når det gjelder hvilken utdanning foreldrene har etter hvilken utdanning respondentene går på. Høyest andel med høyt utdannede foreldre har studentene som går på journalistikk, en andel på vel 48 prosent oppgir å ha foreldre med høy utdanning. Mens de studentene som går på Høyskoleingeniør (DPH) har den laveste andelen med høyt utdannede foreldre, en andel på 14 prosent.

3.3 Karakterer fra videregående skole

For de utdanningskategoriene vi har med i undersøkelsen er det stort sett generell studiekompetanse som kreves for å kunne søke om studieplass, samt at noen av utdanningene har tilleggskrav². De fleste utdanningsstedene praktiserer fortløpende opptak, med det menes at de som søker og som har generell studiekompetanse og oppfyller eventuell tilleggskrav blir tatt inn i den rekkefølgen det søkes. Det kan tenkes at private høyskoler velges fremfor offentlige med bakgrunn i at det er større konkurranse om plassene ved statlige høyskoler og at det kreves bedre karakterer for å komme inn enn for private høyskoler som praktiserer fortløpende opptak. Vi har bedt studentene om å oppgi karakterene fra videregående skole i fagene norsk, matematikk og engelsk. Vi har fått opplysninger om karakterer fra videregående skole for de fleste av studentene i undersøkelsen, hele 93 prosent har oppgitt karakterene sine. Kun en av respondentene hadde et karaktersnitt som var lavere enn to. Vel tre prosent av elevene hadde karakteren en eller stryk i et av de tre fagene, vi antar at de fleste av disse har søkt om studieplass på annet grunnlag enn generell studiekompetanse. Vi skal her se på de som har et karaktersnitt på to eller bedre.

Tabell 3.4 viser gjennomsnittlig karakterfordeling fra videregående skole fordelt etter utdanningskategorier høsten 2001. Halvparten av studentene som har oppgitt karakterene sine har et karaktersnitt på mellom 4-4,9. Ytterligere ti prosent oppgir et snitt på fem eller bedre. Det viser at blant de som er med i undersøkelsen er det en andel på 60 prosent som har et karaktersnitt på fire eller bedre.

Tabell 3.4 Karaktersnitt i fagene norsk, matematikk og engelsk fra videregående skole. Horizontal prosentuering

	2-2,9	3-3,9	4-4,9	5 el bedre	Antall
Journalistikk (MDH)	0	14	54	32	28
Høgskoleingeniør (DPH)	6	58	33	3	36
Diplomstudium IT (DPH)	6	37	47	11	400
Diplomøkonom IT (BI)	2	42	49	7	92
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	3	35	54	8	618
Diplommarkedsfører (NMH)	2	35	50	14	229
Internasjonal mf (OMH)	0	40	51	9	55
Totalt	3	36	50	10	1458

De to utdanningene som skiller seg ut fra de øvrige når det gjelder karaktersnitt er: studenter på journalistutdanningen (MDH) som har det høyeste karaktersnittet og Høgskoleingeniør (DPH) med det laveste snittet. Blant de som går på høgskoleingeniør (DPH IT-høgskolen) finner vi den laveste andelen med et snitt på fire eller bedre, vel 36 prosent. Størstedelen av disse studentene har karakterer på tretallet. For Diplomstudium IT (DPH IT-høgskolen) og diplomøkonom IT (BI) er karaktersnittet også noe lavere enn for

² Se kapittel 2 for nærmere beskrivelse av tilleggskrav for hver av utdanningene.

andelen totalt som har et snitt på 4 eller bedre. For disse to studiene er andelen med snittkarakterer på fire eller bedre på henholdsvis 57 prosent og 55 prosent. Studentene på journalistikk (Mediehøgskolen) har det høyeste karaktersnittet, nær 86 prosent av studentene har et snitt mellom fire og seks og av disse er det vel 32 prosent som oppgir å ha et snitt på fem eller bedre.

3.4 Tidligere utdanningsbakgrunn

Vi skal her se hvilken tidligere utdanningsbakgrunn respondentene hadde da de søkte om studieplass ved de private høyskolene. Tabell 3.5 gir en oversikt over studentenes høyeste fullførte utdanning før de begynte å studere høsten 2001. De fleste respondentene hadde videregående opplæring som sin høyeste fullførte utdanning, dette gjelder for nær 79 prosent av studentene. Av disse var det nær 68 prosent som hadde fullført videregående opplæring med allmennfaglig studieretning og vel 11 prosent hadde videregående opplæring med yrkesfaglig studieretning og allmennfaglig påbygging. En like stor andel (11 prosent) hadde fullført opp til to år ved høyskole eller universitet før de begynte å studere høsten 2001. Kun en liten andel hadde høyere utdanning utover dette.

Tabell 3.5 Høyeste fullførte utdanning hos ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering

	Gr sk	Vdg m/ yrk.fag stud + af påbyggn	Vdg m/ AF stud. retn	Opp til 2 år v/ univ/ høgsk	2 år el mer v/ univ/ høgsk	Annet	Antall
Journalistikk (MDH)	0	3	48	31	17	0	29
Høgskoleingeniør (DPH)	9	26	57	0	0	9	35
Diplomstudium IT (DPH)	1	12	67	10	6	4	440
Diplomøkonom IT (BI)	0	8	76	6	5	4	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	1	12	71	8	2	6	651
Diplommarkedsfører (NMH)	0	7	68	16	5	4	238
Internasjonal mf (OMH)	0	7	34	41	4	14	56
Totalt	1	11	68	11	4	5	1545

Tabell 3.5 viser at om lag 99 prosent av respondentene har minst videregående opplæring. Det betyr at vel en prosent har kommet inn på annet grunnlag enn generell studiekompetanse. I absolutte tall dreier dette seg om i alt 11 personer. Disse kan ha kommet inn på studiene på grunnlag av realkompetanse.

Studenter ved journalistikk og internasjonal markedsføring skiller seg ut ved å ha en noe annen utdanningsbakgrunn enn studenter ved de øvrige studiene. Av de som studerer journalistikk var det nær halvparten (48 prosent) som hadde fullført universitets- eller høyskolestudier med varighet på minst to år. En like stor andel hadde gjennomført videregående opplæring med allmennfaglig studieretning. For de som har begynt på studiet internasjonal markedsføring (OMH) var det nær 45 prosent som hadde gjennomført studier

ved universitet eller høyskole med to år til fire års varighet. Dette har sammenheng med opptakskravene. For å bli tatt opp som student ved internasjonal markedsføring kreves det i tillegg til generell studiekompetanse et 20 vekttalls studium med økonomisk/administrativ studieretning fra universitet eller høyskole, der minimum seks vekttall er markedsføring. Vel 14 prosent av studentene ved internasjonal markedsføring oppgir at de hadde en annen utdanningsbakgrunn. Dette er utdanninger fra for eksempel OMH eller Merkantilt Institutt (MI) og disse utdanningene kan ha ett til to års varighet. Når det gjelder respondenter som begynte på høyskoleingeniør, var det omlag en av fire som hadde fullført videregående opplæring med yrkesfaglig studieretning og allmennfaglig påbygging, og er dermed høyeste andel med denne utdanningsbakgrunnen av de ulike utdanningskategoriene.

4 Hvorfor velge privat fremfor statlig høyskole?

Vi ønsker å få et innblikk i hvorfor de som blir studenter ved private høyskoler velger å begynne på en privat høyskole fremfor en statlig. Hva er det som er bakgrunn for den enkeltes valg? Er bakgrunnen for å velge en privat høyskole gjort ut fra en mangelfull offentlig kapasitet? Mener studentene ved de private utdanningsinstitusjonene at disse skolene har bedre kvalitet på undervisningen enn de antar at de statlige høyskolene har?

Når vi skal tolke data under er det verd å minne om at svarene er basert på respondentenes subjektive oppfatninger. Alle respondenter er førsteårsstudenter ved et utvalg private høyskoler. Oppfatningene som kartlegges gir dermed uttrykk for disse studentenes vurderinger, og ikke vurderingene til hele studentmassen i høyere utdanning eller samtlige søkere til høyere utdanning. Noen av oppfatningene kan være basert på egne erfaringer eller andres erfaringer ("rykter i markedet"). Men enkelte oppfatninger kan også være basert på ideologisk forankring eller være et uttrykk for rasjonalisering av egne valg. Vurderingene bør derfor tolkes med forsiktighet, men de gir samtidig uttrykk for holdninger blant førsteårsstudenter ved private høyskoler.

4.1 Valg av studiested og studium

Det viser seg å være svært få av respondentene (vel tre prosent) som har søkt seg til andre private høyskoler enn den de begynte på høsten 2001. Det kan tolkes som at respondentene har vært svært sikre på hvilken privat høyskole de skulle begynne på. Ut fra det respondentene har svart på spørsmål om hvilken utdanningsinstitusjon de hadde som førstevalg da de søkte om studieplass tolker vi det som om de fleste i utgangspunktet ønsket å begynne på en privat høyskole. En andel på 87 prosent av respondentene hadde en privat høyskole som førstevalg. Om lag ni prosent av respondentene som høsten 2001 begynte på privat høyskole hadde en statlig høyskole som sitt førstevalg, kun en andel på tre prosent hadde universitet eller en vitenskapelig høyskole som sitt førstevalg (se tabell 4.1).

Tabell 4.1 Respondentenes førstevalg av utdanningsinstitusjon ved søkertidspunkt våren 2001 etter ulike utdanningskategorier. Horizontal prosentuering

Utdanning	Privat høyskole	Statlig høyskole	Univ./vitensk. høyskole	Annen utd.inst (norsk/utenl)	Antall
Journalistikk (MDH)	76	24	0	0	29
Høyskoleingeniør (DPH)	95	0	3	3	38
Diplomstudium IT (DPH)	92	4	3	2	434
Diplomøkonom IT (BI)	94	1	4	1	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	79	16	4	1	652
Diplommarkedsfører (NMH)	94	5	0	1	238
Internasjonal mf (OMH)	90	7	2	2	59
Totalt	87	9	3	1	1546

Størstedelen av respondentene hadde en privat høyskole som førstevalg. Ser vi på de ulike utdanningskategoriene skiller respondentene som nå går på journalistikk (MDH) og respondentene ved Diplomøkonom økonomi og administrasjon og Diplomøkonom markedsføring seg noe ut ved at en ikke ubetydelig andel hadde statlig høyskole som førsteønske, tilsvarende henholdsvis 24 og 16 prosent. Denne andelen er betraktelig mindre for de andre utdanningskategoriene.

4.1.1 Flesteparten fikk innfridd førsteønsket sitt

Er det studiet studentene nå går på det de hadde som sitt førstevalg da de søkte om studieplass? Vi skal se på om det er noen forskjeller for de ulike utdanningskategoriene i om de har fått innfridd sitt førstevalg eller om de nå går på studier som de hadde som annen, tredje eller lavere prioritet.

Tabell 4.2 Innfrielse av førstevalg, annetvalg og tredjevalg eller lavere prioritet for ulike utdanningskategorier etter påbegynt studie høsten 2001

Utdanning	Første valg	Annet valg	Tredje valg el lavere prioritet	Antall
Journalistikk (MDH)	79	17	3	29
Høyskoleingeniør (DPH)	97	3	0	39
Diplomstudium IT (DPH)	93	6	1	438
Diplomøkonom IT (BI)	93	7	0	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	84	13	3	657
Diplommarkedsfører (NMH)	94	5	1	59
Internasjonal mf (OMH)	92	9	0	240
Totalt	89	9	2	1558

Tabell 4.2 viser at størstedelen av studentene som er med i undersøkelsen oppgir at det studiet de nå går på er en studieplass innenfor førstevalget de hadde av utdanningssted og utdanningstype. Dette gjelder for hele 89 prosent av studentene, og disse tallene er i overensstemmelse med tallene i tabell 4.1. Vel ni prosent av respondentene sier at de går på sitt annet valg. Dette viser at de aller fleste studentene mener at de nå går på det foretrukne studiet.

4.1.2 Informasjonskildenes betydning for valg av studiested

Hvilken betydning har ulike kilder av informasjon for valg av studiested og hvordan skaffet respondentene seg informasjon om studiemulighetene? Vi har spurt respondentene om hvilke informasjonskilder som hadde betydning for deres valg av utdanningssted – hva som har påvirket deres valg. Respondentene har krysset av for de ulike informasjonskildene og samtidig gradert hvert av utsagnene etter hvor stor betydning de hadde for deres valg av utdanningssted. I tabell 4.3 gis en oversikt over hva respondentene har svart. Utsagnene er ikke gjensidig utelukkende.

Tabell 4.3 Betydningen av informasjon fra ulike kilder for valg av studiested (N=1490-1532). Horisontal prosentdeling

Type informasjon	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	Totalt
Familie/venner	30	38	20	12	100
Utdanningsmesser	11	27	25	37	100
Avisannonser/kinoreklame/TV-reklame	3	19	39	40	100
Studieveileder/rådgiver/lærer på vdg sk	9	18	24	50	100
Tilsendt materiell	32	44	13	11	100
Informasjonsmøte på høyskolen	10	20	22	49	100
Internett	21	35	20	25	100

De tradisjonelle formelle informasjonskanalene, som avisannonser, kinoreklame, TV-reklame, studieveileder/rådgiver/lærere, utdanningsmesser og informasjonsmøte på skolene, er i liten grad benyttet av respondentene, mens andre kilder er mer brukt. Noe overraskende er det kanskje at avisannonser, kinoreklame og TV-reklame om de ulike utdanningsstedene ikke har hatt større betydning for studentenes valg. Kun tre prosent sier informasjonsmateriell av denne typen har hatt stor betydning for deres valg av studiested. Også informasjonskilder som studieveiledning og informasjonsmøter på høyskolene, synes og hatt forholdsvis liten innvirkning på studentenes valg. Nær halvparten av studentene sier at informasjon av denne typen ikke har hatt noen betydning i det hele tatt for deres valg av studiested. Internett har derimot hatt en viss betydning. Over halvparten har brukt dette som en informasjonskanal.

Hele 76 prosent av studentene sier at tilsendt materiell fra skolene hadde stor eller noe betydning for valg av studiested. Alle utdanningsinstitusjonene som er med i undersøkelsen har informasjonsmateriell (brosjyrer med mer) om skolen og de ulike utdanningene de tilbyr som gir god informasjon om alt fra skolens beliggenhet til hvordan den enkelte må gå frem for å søke om studieplass. Det viser seg også at informasjon fra familie og venner har hatt betydning for studentenes valg av studiested, vel 68 prosent sier at denne typen informasjon har hatt stor eller noe betydning.

4.1.3 Skolens rykte har stor betydning for valg av studiested

Vi skal se på studentenes bakgrunn for å søke om studieplass ved de ulike studiestedene. Det ble i undersøkelsen presentert en rekke utsagn om hva som kunne være bakgrunnen for å søke om studieplass. Respondentene kunne for hvert av utsagnene krysse av for i hvilken grad utsagnene var dekkende for hvorfor de søkte. Svaralternativene var gradert fra 'stor betydning' til 'ingen betydning'. I tabell 4.4 gis en oversikt over hva respondentene svarte på de ulike 'påstandene'. Utsagnene er ikke gjensidig utelukkende. I kommentarene til tabellen har vi hovedsakelig lagt vekt på de svarene som har hatt stor og noe betydning for valg av studiested.

Tabell 4.4 Studentenes bakgrunn for valg av studiested. Horisontal prosenttering.
N=1482-1540

Valg av studiested	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Bare denne skolen har utdanningen jeg ønsker å ta	36	35	16	12
Skolen har mange ulike kurstilbud å velge mellom	18	36	29	16
Det er stor fleksibilitet med hensyn til kursvalg ved denne skolen	21	34	29	17
Jeg ville studere på hjemstedet mitt	37	22	11	29
Jeg har hørt at skolen er godt kjent blant arbeidsgivere	50	36	9	5
Det var enkelt å søke på denne skolen	22	34	27	16
Jeg rakk ikke andre søknadsfrister	2	4	8	86
Jeg var ikke kvalifisert til opptak andre steder	4	10	14	72
Skolen har et godt rykte	46	42	9	3
Jeg har hørt at skolen har et godt studiemiljø	30	44	19	8
Jeg ikke ønsket å gå på en statlig høyskole	9	15	24	52
Skolen ble anbefalt av familie/venner	22	34	24	21
Venner valgte samme skole	5	11	22	62
Jeg ønsket å vite tidlig om jeg fikk tilbud om studieplass	7	20	28	45
Arbeidsgiver dekker utdanningen ved denne skolen	4	3	4	90
Jeg kom ikke inn på statlig høyskole	5	6	6	84

Tabellen viser at om lag 88 prosent begrunnet søkningsen med at de valgte utdanningssted fordi de oppfattet at skolen hadde et godt rykte. Dette er den årsaken som de fleste studentene bruker for å begrunne sitt valg av utdanning. Hele 46 prosent oppga at dette hadde stor betydning for det valget som ble gjort. Omtrent like stor andel av respondentene oppgir at arbeidsgiveres kunnskap om skolen har betydning for valg av studiested. Halvparten av alle respondentene sa at dette hadde stor betydning og 86 prosent sa at det hadde stor eller noe betydning. Det viser seg også at søknadsprosessen av mange ble oppfattet som enkel og at det ble oppgitt som en medvirkende årsak til at respondentene søkte, 22 prosent sier dette hadde stor betydning for søkningsen.

Kun en av fire respondenter begrunnet valg av utdanningssted med at de ikke ønsket å gå på en statlig høyskole. En forholdsvis liten andel, nær 11 prosent, oppga det å ikke komme inn på en statlig høyskole som årsak til at de valgte å søke studieplass ved et privat utdanningssted istedenfor. Dette er omtrent på nivå med andelen som oppgir at de hadde statlig høyskole som førstevalg i tabell 4,1. Nær 14 prosent av respondentene oppga at de ikke var kvalifisert til å søkte opptak på andre steder.

Det synes som om egenskaper ved skolene har større betydning for respondentenes valg enn det at skolen i seg selv er privat. En stor andel av respondentene, nær 72 prosent, oppga at det var kun den skolen de søkte studieplass ved som hadde det utdanningstilbudet de ønsket å ta og at dette hadde betydning for deres valg. En av respondentene sa det på denne måten: *”DPH er den eneste høyskolen som tilbyr dette studiet, Informatikk ved UiO er for tørt, ingeniørutdanning ved høyskole er for vanskelig, gir ikke god nok kompetanse*

på det praktiske plan. Fjern forberedende ved alle universitet. Faget har ingen relevans for de fleste studier” (Mann, 23 år).

Det ble også fremhevet at de statlige skolene i liten grad kunne tilby det samme tilbudet som private høyskoler kunne. *”Jeg synes det er latterlig at det ikke er bedre utdanningsmuligheter innenfor markedsføring og reklame, på statlige skoler. (...) Det er klart at mange vil gå på statlige skoler fremfor private, det kommer an på, er om det faglige tilbudet er der!” (Kvinne, 20 år).* Samme budskap har en annen respondent: *”Valgmuligheter innenfor markedsføring på statlige skoler finnes ikke. Vi som har interesse for dette faget må gå på privat skole” (Kvinne, 20 år).* Dette viser noen av respondentenes subjektive mening. Vi har ikke mulighet for å kontrollere for hva de bygger sin oppfatning på.

Også skolens muligheter for å velge mellom et stort antall kurstilbud hadde betydning, over halvparten av respondentene (55 prosent) sa dette hadde betydning for deres valg. En like stor andel oppga fleksibiliteten med hensyn til kursvalg ved skolen som en viktig begrunnelse for valg av utdanningssted. En andel på hele 73 prosent oppga at de hadde hørt at skolen hadde et godt studiemiljø og sa dette hadde betydning for deres valg. En andel på 30 prosent sa dette hadde stor betydning.

Bare 16 prosent av respondentene sier at venners valg av studiested hadde betydning for deres valg. Anbefalinger fra familie og venner hadde imidlertid større betydning når studiested skulle velges, hele 73 prosent sa dette hadde stor eller noe betydning. Dette bekrefter betydningen av familie og venner som en viktig informasjonskanal ved valg av studiested, slik vi også fant i avsnitt 4.1.2 (og tabell 4.3)

En stor andel av respondentene ønsket å studere på hjemstedet sitt. En andel på nær 60 prosent oppga at dette hadde betydning når studiested skulle velges. Vel 37 prosent sa dette hadde stor betydning. En respondent sier følgende om det å ikke ville flytte på seg for å studere: *”Jeg valgte først og fremst DPH fordi jeg ikke ville reise bort og at jeg ikke hadde høye nok karakterer til å komme inn på en offentlig skole med de karakterene jeg har” (Mann, 21 år).* Samtidig viser sitatet at valgene som gjøres i forhold til studiested ikke bare begrunnes ut fra kun en årsak, men at bakgrunnen for valg ofte er sammensatt av flere forhold. De fleste studentene har lagt vekt på flere årsaker som begrunnelse for sine valg.

4.1.4 Tro på gode jobbmuligheter har stor betydning for valg av studium

Vi har spurt studentene om hva som var bakgrunnen for at de valgte det studiet de nå går på. På samme måte som vi spurte om hva som var bakgrunnen for valg av studiested har vi presentert noen utsagn om hva som kunne være bakgrunnen for dette valget.

Respondentene har på samme måte som tidligere kunnet krysse av for i hvilken grad utsagnene var dekkende for hvorfor de søkte. Svaralternativene var gradert fra ’stor betydning’ til ’ingen betydning’.

Tabell 4.5 Studentenes bakgrunn for valg av studium. Horisontal prosenttering. N=1525-1542

Valg av studium	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Jeg ville ta en utdanning i tråd med mine interesser	76	22	2	0
Jeg ønsket meg en relativt kort utdanning	10	30	32	29
Jeg ønsket en utdanning i tråd med tidligere arbeidserfaring	11	18	29	43
Jeg ønsket meg en spesialisert utdanning som få andre har	21	37	29	13
Jeg ønsket meg en utdanning med gode jobbmuligheter	80	18	2	1
Jeg ønsket meg en yrkesrettet utdanning	46	35	14	5
Jeg ønsket meg en utdanning med gode muligheter for videreutdanning	38	40	17	5

Nesten samtlige av respondentene valgte studium ut fra at de trodde på utsikter om gode jobbmuligheter etter endt utdanning. Hele 80 prosent sa dette hadde stor betydning for det valget som var gjort. Vel tre av fire respondenter begrunner søkningen av studiet med at de ville ta en utdanning i tråd med sine interesser og at dette hadde stor betydning. Det er forholdsvis få som oppgir å ha valgt studiet ut fra at de ville ta en relativt kort utdanning. Nær 40 prosent sa at dette hadde betydning, men kun 10 prosent oppga at det hadde stor betydning.

Det kan tyde på at en god del av de som begynte på private høyskoler i høst har valgt en utdanningsretning hvor de mener det er gode muligheter for videreutdanning (se tabell 4.5). En andel på 38 prosent av respondentene sier dette har hatt stor betydning for valg av studium. Også tidligere arbeidserfaring har hatt betydning når studium skulle velges. En andel på 28 prosent sier dette har hatt betydning når de skulle velge studium.

En stor andel av respondentene valgte studiet de nå går på ut fra et ønske om å ta en spesialisert utdanning som få andre har, 58 prosent sa dette hadde betydning og 21 prosent av disse sa det hadde stor betydning for deres valg av studium. Tabell 4.6 viser hvordan ønske om å ta en spesialisert utdanning fordeler seg etter hvilken utdanning studentene er i. Det er spesielt høyskoleingeniørene (i datateknikk) ved DPH som trekker frem dette som en årsak til at de begynte på studiet, men også mange av de andre studentene ved IT-utdanningene legger vekt på spesialiseringen. Innenfor alle IT-utdanningene som er med i undersøkelsen (Høyskoleingeniør og Diplomstudium IT ved DPH og Diplomøkonom IT ved BI) svarer mer enn hver tredje student at ønsket om å ta en spesialisert utdanning har hatt (stor eller noe) betydning for valg av studium.

Tabell 4.6 Ønske om å ta en spesialisert utdanning som få andre har som bakgrunn for valg av studium etter ulike utdanningskategorier. Horisontal prosenttering. N=29-650

Utdanning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Journalistikk (MDH)	35	28	21	17
Høgskoleingeniør (DPH)	51	35	3	11
Diplomstudium IT (DPH)	26	43	21	10
Diplomøkonom IT (BI)	33	44	17	6
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	15	34	36	15
Diplommarkedsfører (NMH)	12	37	35	16
Internasjonal mf (OMH)	32	32	25	11
Totalt	21	37	29	13

4.1.5 Valg av privat fremfor statlig høyskole

Hva har veid tyngst for de som er med i undersøkelsen når de skulle bestemme seg for å velge en privat høyskole fremfor en statlig? På samme måte som tidligere har vi presentert noen utsagn om hva som kunne være bakgrunnen for dette valget. Respondentene har på samme måte kunnet krysse av for hvert av utsagnene i hvilken grad utsagnene var dekkende for hvorfor de søkte. Svaralternativene var gradert fra 'stor betydning' til 'ingen betydning'.

Tabell 4.7 Studentenes bakgrunn for valg av privat versus statlig høyskole. N=1493-1525

Valg av privat vs statlig høyskole	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Private høyskoler tilbyr en jobbettert utdanning	39	43	12	7
Private høyskoler ser på eleven som en kunde	34	38	19	10
Tilbudet er bedre ved private enn ved statlige høyskoler	38	38	15	9
Lærerne er bedre ved private enn ved statlige høyskoler	43	36	12	9
Lærerne ved statlige høyskoler ikke har nok tid til studentene	18	35	31	17
Kontakten med næringslivet er bedre ved private enn ved statlige høyskoler	50	35	10	5
Studiemiljøet er mer aktivt på private enn på statlig høyskoler	18	29	31	22

Halvparten av respondentene oppgir at de oppfatter at kontakten med næringslivet er bedre ved private høyskoler enn på statlige høyskoler og at dette har hatt stor betydning for om de valgte å begynne på en privat versus statlig høyskole. Troen på at lærerne er bedre på de private høyskolene enn de statlige høyskolene har også gjort seg gjeldende når valget skulle tas. Vi gjør oppmerksom på at dette er respondentenes subjektive mening om de private og statlige høyskolene. Vi har ikke muligheter til å kontrollere for hva de bygger sin oppfatning på, og det er bare førsteårsstudenter på en privat høyskole som inngår i undersøkelsen (jf. kapittel 1). Oppfatningene som avspeiles i tabell 4.7 kan derfor like mye

være et ønske om å begrunne egne valg som det er uttrykk for forhåndsbestemte oppfatninger som har ligget til grunn for valget mellom en privat eller statlig høyskole. Det bør også understrekes at ikke alle studentene behøver å ha stått overfor et reelt valgalternativ mellom privat og offentlig høyskole.

Tabell 4.7 kan allikevel gi uttrykk for holdninger blant førsteårsstudenter ved private høyskoler. Studentene sa at troen på at de private høyskolene gir et bedre tilbud enn de statlige høyskolene hadde betydning for valg av skole. Hele 76 prosent sa dette hadde betydning for deres valg, hele 40 prosent sa dette hadde stor betydning for deres valg. En av respondentene uttrykker sitt valg mellom privat og statlig høyskole slik: *"Tilbudet fra staten sin side er så dårlig, og jeg mener det er hovedgrunnen til at mange søker privatskole. Jeg hadde ikke betalt så mye penger for skole hvis muligheten hadde vært den samme fra offentlig skole. Og jeg mener jeg prater for mange når jeg sier det"* (Kvinne, 21 år).

Når det gjelder oppfatningen om hvordan studiemiljøet er på en statlig versus privat høyskole er respondentene delte i sitt syn, halvparten mente det var et mer aktivt studiemiljø på privat høyskoler og sa at dette hadde betydning for deres valg mens den andre halvparten ikke oppfattet det å være så betydningsfullt for sitt valg. Delt er også respondentene når det gjelder deres oppfatning om hvor mye tid lærerne bruker på studentene ved de statlige høyskolene. Nær halvparten har sagt at dette forholdet hadde liten betydning for deres valg mellom en privat og statlig høyskole.

Respondentene har gjennom sine kommentarer til undersøkelsen pekt på andre faktorer for å velge privat fremfor statlig høyskole. En av dem peker på at alder hadde betydning for valg av skole: *"Valg av BI fremfor statlig høyskole for mitt vedkommende (er 48 år) har også med alder å gjøre, da jeg ved BI har medelever rundt min egen alder!"* (Mann, 48 år). Sitatet viser en oppfatning om at det er flere studenter over gjennomsnittsalder ved de private høyskolene. Noen av respondentene var også opptatt av motivasjonen ved å gå på statlig vs privat høyskole: *"Eks, Universitetet i Oslo virker for slapt. Man føler ikke ansvar. Ved de private høyskolene er det mer fart. Alt går raskere"* (Mann, 22 år).

En respondent forteller om et utdanningsløp som etter videregående opplæring begynte på BI. Vedkommende byttet etter et år til et universitetsstudium, men var ikke fornøyd med dette og gikk tilbake til BI igjen. Erfaringene med å ha vært student ved begge utdanningsstedene oppsummerer hun på følgende måte: *"Utdanningen her passer meg bedre, da jeg her får en 'ferdig pakke' med fag som gir meg den tittelen jeg vil ha, i motsetning til universitetet der det blir mer lappverk"* (Kvinne, 21 år).

Også her viser respondentenes kommentarer at valget mellom privat fremfor statlig høyskole ikke tas ut fra kun en årsak, men at bakgrunnen for valg er sammensatt av flere faktorer som denne respondenten: *"Jeg valgte privat fremfor statlig høyskole fordi: Lærere/forelesere er oppdaterte i forhold til næringslivet. Jeg tror studiet/utdanningen er*

fremtidsrettet og kan bygges videre på. Skolen er oppdatert i forhold til næringslivet. Det er bedre service her. Dette er et tilrettelagt studiested. Det er muligheter for å stille spørsmål. Det er bedre mulighet for dialog mellom foreleser-elev, og god tilgjengelighet på studieveiledere og fagansvarlige” (Kvinne, 32 år).

Noen av respondentene fremstår som positive til alt som har å gjøre med private høyskoler, uten å begrunne dette noe videre. Noen av vurderingene over kan derfor være basert på en ideologisk oppfatning like mye som erfaring. Fire av respondentene sier f.eks:

”Jeg synes at private skoler er kjempebra, dette er fremtiden!” (Mann, 21 år).

”Alt er bedre på private skoler” (Mann, 39 år).

”Privat er best!” (Kvinne, 22 år).

”Privatisering er fremtiden” (Mann, 20 år).

4.2 Utdannings- og yrkesplaner

4.2.1 Nesten alle har planer om å følge normert studieprogresjon

I starten av sitt første studieår ved de ulike utdanningsstedene har vi spurt respondentene om de regner med å fullføre påbegynt studium med normert studieprogresjon. Hele 96 prosent av alle respondentene oppgir at de har tenkt å følge normert progresjon.

Vel 92 prosent av studentene har planer om å ta mellom 16 og 20 vekttall studieåret 2001/2002. Dette tilsvarer normert progresjon. Nesten 4 prosent har planer om å ta mer enn 20 vekttall. De resterende 4 prosentene har planer om å ta 15 vekttall eller mindre. Dette gir seg uttrykk i tabell 4.8, som viser at noen få har valgt å ta mindre vekttall enn det et heltidsstudium tilsvarer. Studentene vi har spurt var i utgangspunktet heltidsstudenter. I levekårsundersøkelsen for studenter (Lyngstad & Øyangen 1999), er det 69 prosent av studentene som planla normal studieprogresjon (undersøkelsen omfattet både heltids- og deltidsstudenter).

Tabell 4.8 Antall vekttall studentene planlegger å ta studieåret 2001/2002 for ulike utdanningskategorier. Horisontal prosenttuing

Utdanning	0-10 vektall	11-15 vektall	16-20 vektall	21 vekttall eller mer	Antall
Journalistikk (MDH)	0	0	97	3	29
Høgskoleingeniør (DPH)	0	3	97	0	37
Diplomstudium IT (DPH)	2	2	92	4	420
Diplomøkonom IT (BI)	5	3	90	2	95
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	3	1	93	3	646
Diplommarkedsfører (NMH)	2	3	92	3	227
Internasjonal mf (OMH)	0	3	85	12	59
Totalt	2	2	92	4	1513

Samtlige av studentene som går på journalistikk har planer om å ta studiet på normert tid. Når det gjelder de studentene som planlegger å ta 21 vektall eller mer er det størst andel ved internasjonal markedsføring som har slike ambisjoner.

På spørsmål om studentene hadde planer om å fortsette påbegynt studium ved den samme skolen som de tar sitt første år, var det nær 90 prosent av studentene som sa at de hadde slike planer.

Tabell 4.9 Utdanningsplaner for ulike utdanningskategorier. Horizontal prosentuering

Utdanning	Fortsette påbegynt studium ved samme skole	Begynne på en annen privat skole	Annet	Antall
Journalistikk (MDH)	100	0	0	29
Høgskoleingeniør (DPH)	97	3	0	38
Diplomstudium IT (DPH)	96	1	3	434
Diplomøkonom IT (BI)	94	0	6	95
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	86	3	11	649
Diplommarkedsfører (NMH)	89	1	10	232
Internasjonal mf (OMH)	36	3	61	58
Totalt	89	2	9	1535

Alle studentene ved journalistikk (MDH) har planer om å fortsette journalistutdanningen. For de som går på diplomøkonom i økonomi/administrasjon eller diplomøkonom markedsføring er det 86 prosent som oppgir at de skal fortsette påbegynt studium ved samme skole. Ved BIs høyskoler tilbys første året av graden diplomøkonom i markedsføring. Resten av utdanningen tas ved NMH. Tre prosent av de som går på BI oppgir at de skal begynne på en annen privat høyskole neste år og vi kan anta at en del av disse blir elever ved NMH. Det er imidlertid 10 til 11 prosent av studentene ved disse to utdanningsinstitusjonene som sier at de skal ta en annen utdanning neste år – vi antar at de da vil bruke grunnstudiet de har begynt på til å kombinere med andre utdanninger.

Kun 36 prosent av de som går på internasjonal markedsføring ved OMH har planer om å fortsette påbegynt studium ved samme skole. Årsaken til dette kan være at skolen har lagt opp til utdanninger ved utenlandske utdanningsinstitusjoner. Nær 61 prosent oppgir at de skal begynne på en annen utdanning neste år.

Tabell 4.10 viser hvor mange år respondentene har planlagt å gå på sitt nåværende utdanningssted for de ulike utdanningskategoriene. Det viser seg at de aller fleste respondentene har planer om å fullføre den utdanningen de har begynt på.

Tabell 4.10 Antall år planlagt ved nåværende utdanningssted for ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering

Utdanning	1 år	2 år	3 år	4 år eller mer	Vet ikke/ Usikker	Antall
Journalistikk (MDH)	0	93	3	0	3,4	29
Høgskoleingeniør (DPH)	3	0	87	5	5,3	38
Diplomstudium IT (DPH)	2	5	84	5	4,6	433
Diplomøkonom IT (BI)	2	3	87	3	5,2	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	6	9	67	5	12,7	651
Diplommarkedsfører (NMH)	2	3	61	18	15,3	235
Internasjonal mf (OMH)	10	31	33	5	20,7	58
Totalt	4	9	70	7	10,3	1540

For utdanningen internasjonal markedsføring synes det å være forskjell på utdanningsplanene til de som går der. Utdanningen er toårig. Det er 31 prosent av studentene som har begynt på denne utdanningen som sier at de vil ta den på normert tid, mens nær 21 prosent sier at de er usikker eller at de ikke vet hvor lenge de skal gå på internasjonal markedsføring.

Datamaterialet viser at 84 prosent av respondentene hadde 3 års studier eller mer som endelig mål for sine utdanningsplaner (se tabell 4.11). Det innebærer at noen av de som går på toårige studier har utdanningsplaner utover disse to årene og tilsvarende for noen av de som nå går på treårige studier og som har planer om 4 års studier eller mer. Ved de fleste studiene er det muligheter for å ta en videre utdanning.

Tabell 4.11 Endelige mål for utdanningsplaner for ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering. N=1537

Utdanning	Studere dette ene året	2 års studier	3 års studier	4 års studier eller mer	Vet ikke/ usikker	(Normert tid)
Journalistikk (MDH)	0	66	0	21	13,8	(2 år)
Høgskoleingeniør (DPH)	0	0	79	16	5,3	(3 år)
Diplomstudium IT (DPH)	1	4	73	17	5,3	(3 år)
Diplomøkonom IT (BI)	1	0	81	12	6,3	(3 år)
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	3	4	64	17	12,9	(3 år)
Diplommarkedsfører (NMH)	0	2	53	33	12,8	(3 år)
Internasjonal mf (OMH)	3	19	49	10	18,6	(2 år)
Totalt	2	5	65	19	10,4	(2-3 år)

Noen få av de som begynte å studere høsten 2001, har imidlertid blitt skuffet og opplevd at erfaringer så langt ikke passet til de forventningene de hadde da de bestemte seg for å begynne på studiet. *"Etter ca 1. mnd skolegang har jeg vurdert å gi meg med studiene. Dette grunnet feilinformasjon etter min tolkning av brosjyren til skolen om gitte kriterier*

man trengte for å starte studiet. Dette blir for meg et veldig tungt gjennomførbart studie, da jeg ikke har disse kvalifikasjoner pensumet ligger på” (Kvinne, 28 år).

4.2.2 Lån og jobb er de viktigste studiefinansieringskildene

Vi har spurt studentene om hvordan de finansierer utdanningen sin. Finansieringskildene er ikke gjensidig utelukkende. Vi har bedt studentene *krysse av de tre viktigste finansieringskildene*. Vi har ikke spurt studentene om hvor mye de mottar fra hver enkelt finansieringskilde.

Hele 77 prosent av studentene oppgir at de har lån og stipend fra Statens Lånekasse for utdanning som en av sine viktigste studiefinansieringskilder. Datamaterialet viser også at nær halvparten av studentene oppgir å ha lønnet arbeid ved siden av studiene og utgjør sammen med lån og stipend to av de viktigste kildene til studiefinansiering for disse studentene.

En del av studentene, 34 prosent, oppgir også at de har oppsparte midler og ser på dette som en finansieringskilde til utdanningen de går på. Nær en av fire studenter oppgir at de mottar tilskudd fra foreldre og anser dette å være en av de viktigste finansieringskildene sine. En andel på syv prosent oppgir at de mottar finansiering fra arbeidsgiver. En del av de som har svart arbeidsgiver som finansieringskilde har kommentert at de er under omskolering/attføring.

Tabell 4.12 Ulike typer studiefinansiering etter utdanningskategorier

Utdanning	Oppsparte midler	Lånekasse	Tilskudd fra foreldre	Tilskudd fra samboer/ektefelle	Jobb	Arbeidsgiver
Journalistikk (MDH)	52	97	21	3	14	0
Høgskoleingeniør (DPH)	31	64	21	3	44	13
Diplomstudium IT (DPH)	32	74	22	4	47	6
Diplomøkonom IT (BI)	42	82	28	1	51	2
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	36	74	26	7	43	9
Diplommarkedsfører (NMH)	28	85	27	4	59	3
Internasjonal mf (OMH)	22	75	14	3	54	12
Totalt	34	77	24	5	47	7

Nesten samtlige studenter ved journalistikk (MDH) oppgir at de har lån og stipend i Statens Lånekasse for utdanning. Også for Diplommarkedsfører (NMH) og Diplomøkonom IT (BI) tar størstedelen av studentene opp lån og stipend, henholdsvis 85 og 82 prosent. Lavest andel som tar opp lån og stipend er det for de respondentene som går på Høgskoleingeniør (DPH), en andel på 64 prosent.

Andelen som jobber ved siden av studiene er høyest blant de som går på Diplommarkedsfører (NMH) (59 prosent) og Internasjonal markedsføring (OMH) (54 prosent). Andelen som jobber ved siden av studiene er lavest blant journaliststudentene ved

Mediehøgskolen (14 prosent), som nevnt tidligere oppgir nesten samtlige av disse respondentene at de tar opp lån og stipend. Sammenhengen mellom å ta opp lån og stipend og jobbe ved siden av kan ikke sies å være like klar for de andre studiene som for journalistutdanningen.

Over halvparten av journaliststudentene (MDH) sier at oppsparte midler er en av de viktigste finansieringskildene, mot 22 prosent av studentene som går på Internasjonal markedsføring (OMH).

Ikke alle som jobber ved siden av studiene oppgir dette som en av de tre viktigste finansieringskildene. Tabell 4.13 viser at det er hele 61 prosent av respondentene som oppgir å ha en jobb ved siden av studiene. Enkelte studenter kan ha en liten jobb ved siden av studiene, men samtidig representerer ikke inntekten fra denne jobben en av de tre viktigste finansieringskildene.

Tabell 4.13 Jobb ved siden av studiene etter ulike utdanningskategorier

Utdanning	Alle	Kvinner	Menn
Journalistikk (MDH)	17	6	33
Høgskoleingeniør (DPH)	67	60	67
Diplomstudium IT (DPH)	60	60	60
Diplomøkonom IT (BI)	62	63	62
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	55	56	54
Diplommarkedsfører (NMH)	76	79	71
Internasjonal mf (OMH)	78	75	81
Totalt	61	62	59

4.2.3 Noen subjektive meldinger fra respondentene om økonomi

De økonomiske kostnadene ved å gå på en privat høyskole har vært et sentralt tema når respondentene har formidlet sine subjektive meninger. Foruten utsagn som i overskriften er eksempler på utsagn om dette som følger:

- *”Private høyskoler er altfor dyre!”*
- *”Negativt med private høyskoler er at de er så mye dyrere! Burde være mer statlig støtte til elever/studenter ved private studiesteder ettersom det blir svært trangt i økonomien når 20 000-40 000 kr går til skolen i året!!!”*
- *”Hvis BI var statlig, hadde jeg fortsatt valgt å gå her. Mener BI-studenter burde få høyere stipend, fordi det koster så mye å gå her”.*
- *”Utdanningen koster 150 000 kr uten noen ekstra form for utdanningsstøtte. Dvs at kun de med ekstra mye penger har valgfriheten til å velge dette yrket”.*
- *”Private høyskoler må få lik støtte som offentlige”.*

Når respondenter som synes det er store økonomiske utgifter ved å gå på privat høyskole likevel gjennomfører studier ved en privat høyskole kan det tenkes at de har forventninger

om at utdanningen skal gi dem et fortrinn i en fremtidig jobbsituasjon og at det på sikt vil være gunstig for dem å ha gjort denne 'investeringen'? Torgeir Reve hevder det sier noe om studentenes kvalitetsvurdering når de foretrekker å betale for å studere ved BI fremfor å ta tilsvarende fag gratis ved statlige høyskoler. Uttalelsen kommer i forbindelse med at enkelte av BIs høyskoler har hatt kraftig økning i søkning til utdanningene IT, markedsføring og diplomøkonom (Bergens Tidene 10.08.2001).

Kostnadene ved å gå på privat høyskole settes også i sammenheng med behovet for å jobbe ved siden av studiene. Denne respondenten hevder at han er nødt til å jobbe mye ved siden av studiene for å fullføre utdanningen han har begynt på, og respondentene sier samtidig at dette skaper problemer i forhold til å ha overskudd i studiesituasjonen. I tillegg til å tenke økonomi i studietiden, viser respondenten at han tenker økonomi i fremtidige jobbmuligheter.

"Prøver på det sterkeste å unngå å få jobb i statlige institusjoner og bedrifter, da lønnen og karrieremuligheter er heller latterlige. PS! Jeg synes at stipendet burde være litt mer proporsjonalt i forhold til hva utdanningen koster. I mitt tilfelle kan jeg ikke fullføre utdanningen uten mye jobb, ved siden. Hvilket gjør studiesituasjonen litt mer anstrengt (mindre tid til overs samt mindre energi)" (Mann, 23 år).

4.2.4 Størstedelen ønsker å jobbe i næringslivet etter endt utdanning

Hva slags jobber ønsker studentene å søke etter at de er ferdig med utdanningen sin? Vi har spurt hvilke jobbplaner studentene har etter endt utdanning.

Størstedelen av respondentene oppgir at de ønsker jobb i næringslivet som sin første jobb etter endt utdanning. Vel seks prosent kan tenke seg å være selvstendig næringsdrivende. Kun et par prosent ønsker seg en jobb i det offentlige. Nær tre prosent av respondentene ønsker å fortsette hos samme arbeidsgiver som de har vært ansatt hos tidligere. En andel på nær 23 prosent vet ikke hva de vil foretrekke av jobb når de er ferdig med utdanningen.

Tabell 4.14 Studentenes ønske om type jobb de vil søke etter endt utdanning etter ulike utdanningskategorier. Horisontal prosentuering

Utdanning	Nærings- livet	Offentlige	Frivillig org.	Selvst næringsdr.	Fortsette hos samme arbg	Vet ikke	Antall
Journalistikk (MDH)	48	7	0	0	3	41	29
Høyskoleingeniør (DPH)	74	3	3	3	5	13	38
Diplomstudium IT (DPH)	67	2	0	5	2	23	428
Diplomøkonom IT (BI)	77	2	0	5	1	15	96
Dipl øk/ad el Dipl mf (BI)	62	3	1	8	3	24	653
Diplommarkedsfører (NMH)	65	1	0	6	4	25	233
Internasjonal mf (OMH)	70	2	0	10	3	15	59
Totalt	65	2	1	6	3	23	1536

Det er i størst grad respondentene som går på Diplomøkonom IT (BI) som ønsker seg en jobb i næringslivet, hele 77 prosent ønsket dette. Også en stor andel, nær 74 prosent, av Høgskoleingeniørstudentene ved DPH ønsket seg en jobb i næringslivet. Av de som ønsker å jobbe i det offentlige er det størst andel fra journaliststudiet (MDH). Nær syv prosent sier de kunne tenke seg å jobbe i det offentlige. Blant dem som har lyst til å starte opp for seg selv og bli selvstendige næringsdrivende, er det størst andel fra Internasjonal markedsføringsstudiet (OMH), en andel på vel ti prosent.

4.2.5 Karrieremuligheter og trygghet vektlegges når jobb skal velges

Vi har spurt respondentene om hva som vil ha betydning når de skal velge jobb etter endt utdanning. Respondentene har krysset av for de ulike utsagnene vi har satt opp og samtidig gradert hvert av utsagnene etter hvor stor betydning de tror disse vil ha når de en gang skal velge en jobb. I tabell 4.15 gis en oversikt over hva respondentene har svart. Utsagnene er ikke gjensidig utelukkende.

Vel halvparten av respondentene mener trygge ansettelsesforhold vil ha betydning når de skal velge jobb etter endt utdanning. Dette samsvarer i høy grad med resultater fra undersøkelser BI har gjort av BI og NMH (Dagsavisen 05.11.2001³).

Halvparten av respondentene i denne undersøkelsen svarte at mulighetene for å gjøre karriere har stor betydning når jobb skal velges. En like stor andel synes muligheten for å kunne kombinere jobb med familieliv har stor betydning når de skal velge jobb. Selv om det kan virke som om andre verdier legges til grunn når jobb skal velges, er fortsatt mulighetene for høy inntekt med når studentene skal si hva som har betydning for valg av fremtidig jobb. Nær 48 prosent av respondentene sa dette hadde betydning når de skulle velge jobb.

Tabell 4.15 Påvirkningsfaktorer for valg av fremtidig jobb. Horisontal prosentuering. N=1493-1521

Ulike faktorer	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Mulighet for faglig spesialisering/fordypning	29	52	13	5
Muligheter for høy inntekt	48	40	5	7
Jobbe for et anerkjent firma/organisasjon	23	48	24	5
Jobbe i trygge ansettelsesforhold	51	34	8	7
Jobbe på et bestemt geografisk sted/område	23	43	23	11
En jobb som gir et bredt erfaringsgrunnlag	41	45	10	5
Karrieremuligheter	51	35	7	7
Stor grad av frihet i jobben	43	41	10	5
En jobb som gir mye kontakt med andre mennesker	42	42	10	6
Mulighet for å kombinere jobb med familieliv	50	32	11	7

³ Resultatene er hentet fra Tore Dyrdaals diplomoppgave med tittelen "Imageproblemer i trenæringen".

Skiller vi mellom kvinner og menn når det gjelder hva som har stor betydning når de skal velge en jobb etter at de er ferdig med utdanningen, ser vi noen velkjente forskjeller mellom kvinner og menn (se tabell 4.16). Forskjeller i vektlegging av ulike faktorer som har betydning for valg av fremtidig jobb består i at kvinnene vektlegger 'de myke verdiene', som kontakt med andre mennesker og trygghet i ansettelsesforhold når de skal velge jobb, i større grad enn det mennene gjør. Også Støren (2000) finner at unge kvinner i større grad enn unge menn legger vekt på "myke verdier" i valg av jobb. Noe overraskende er det kanskje at det ikke er noen signifikante forskjeller mellom mennene og kvinnene i vårt datamateriale når det gjelder betydningen av karrieremuligheter i forhold til en fremtidig jobb.

Datamaterialet viser at hele 60 prosent av kvinnene oppga at trygge ansettelsesforhold ville ha stor betydning når de skulle velge jobb, mens 44 prosent av mennene svarte det samme. Også muligheten til å kunne kombinere jobb og familieliv var viktig for kvinnene, nær 58 prosent sa dette ville ha stor betydning ved valg av jobb, mot 43 prosent av mennene. Halvparten av kvinnene vektla også at kontakt med andre mennesker hadde stor betydning for den jobben de ønsket seg, her var det nær 36 prosent av mennene som svarte det samme. For kvinnene hadde også en jobb som gir et bredt erfaringsgrunnlag betydning for fremtidig valg av jobb. Vel 48 prosent av kvinnene i materialet sa dette hadde stor betydning, mens 34 prosent av mennene svarte det samme.

Tabell 4.16 Påvirkningsfaktorer for valg av fremtidig jobb etter kjønn. Horisontal prosentuering

<i>Kvinner:</i>	<i>Stor</i>	<i>Noe</i>	<i>Liten</i>	<i>Ingen</i>
<i>Ulike faktorer</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>
Mulighet for faglig spesialisering/fordypning	34	53	9	5
Muligheter for høy inntekt	47	44	4	5
Jobbe for et anerkjent firma/organisasjon	25	47	24	4
Jobbe i trygge ansettelsesforhold	59	30	5	6
Jobbe på et bestemt geografisk sted/område	26	43	23	8
En jobb som gir et bredt erfaringsgrunnlag	48	41	6	5
Karrieremuligheter	54	34	6	6
Stor grad av frihet i jobben	41	44	10	5
En jobb som gir mye kontakt med andre mennesker	50	38	7	6
Mulighet for å kombinere jobb med familieliv	58	29	7	7
<i>Menn:</i>	<i>Stor</i>	<i>Noe</i>	<i>Liten</i>	<i>Ingen</i>
<i>Ulike faktorer</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>	<i>betydn</i>
Mulighet for faglig spesialisering/fordypning	26	51	17	6
Muligheter for høy inntekt	49	35	7	9
Jobbe for et anerkjent firma/organisasjon	21	48	25	6
Jobbe i trygge ansettelsesforhold	44	38	11	7
Jobbe på et bestemt geografisk sted/område	21	43	23	13
En jobb som gir et bredt erfaringsgrunnlag	34	48	14	5
Karrieremuligheter	49	36	8	8
Stor grad av frihet i jobben	45	39	11	6
En jobb som gir mye kontakt med andre mennesker	36	45	13	7
Mulighet for å kombinere jobb med familieliv	43	35	14	8

5 Avsluttende oppsummering

Bakgrunn

I denne rapporten har det vært fokusert på private høyskoler. Disse opererer som aktører i et marked som tradisjonelt har vært preget av offentlige læresteder. Men siden privatskoleloven kom i 1970, har det vært vekst i privat høyskolesektor i Norge, spesielt på 1970- og første del av 1980-tallet. På slutten av 1990-tallet var andelen studenter ved private læresteder kommet opp i 12,7 prosent av det samlede studenttallet.

Hovedformålet med undersøkelsen har vært å finne ut hva som er bakgrunnen for individers valg når de søker seg til private høyskoler fremfor et tilnærmet likeartet undervisningstilbud ved offentlige høyskoler. Noen av spørsmålene som søkes belyst er:

- Hvorfor fremstår studiene ved private høyskoler som attraktive blant mange utdanningssøkende til tross for studieavgifter?
- Er det en oppfatning om bedre kvalitet på undervisning og studieopplegg på de private høyskolene som trekker søkere til private høyskoler?
- Er det studenter som ikke kommer inn på de linjer de ønsker på universiteter eller statlige høyskoler som søker seg til private høyskoler?

Fem skoler og syv utdanninger

Vi har lagt vekt på å velge utdanninger som finnes ved både offentlige og private læresteder og som er relativt like med hensyn til varighet, fagfelt, tematikk og tittel. I undersøkelsen er toårige og treårige utdanninger innenfor IT, økonomi, markedsføring og journalistikk valgt ut, og dette omfatter i alt fem skoler og syv ulike titler:

De fem skolene som er med i undersøkelsen er:

- Den Polytekniske Høyskolen (DPH IT-høyskolen)
- Handelshøyskolen BI
- Norges Markedsføringshøyskole (NMH)
- Oslo Merkantile Høyskole Business School (OMH)
- Mediehøyskolen (Gimlekollen Mediesenter).

De syv utdanninger er:

- Høyskoleingeniør i datateknikk
- Diplomkandidat IT
- Diplomøkonom i økonomi og administrasjon
- Diplomøkonom i informasjonsteknologi
- Diplommarkedsfører
- Høyskolekandidat i Internasjonal Markedsføring
- Journalistikk.

Private og offentlige tilbud

Det vil nok variere i hvilken grad utdanningene som tilbys av private aktører tilsvarer liknende tilbud i offentlig sektor, men vi har forsøkt å identifisert utdanningstilbud som også finnes i offentlig sektor. Det er kun journalistutdanningen av de utdanningene vi har med i prosjektet der både private og statlige høyskoler kan sies å gi tilsvarende tilbud, og føre frem til samme yrkesbetegnelse. For de andre utdanningene er det vanskeligere å gjøre direkte sammenligninger, men det tilbys for eksempel ulike IT-studier og utdanning i økonomi og administrasjon ved 19 av landets 26 høyskoler. Det er også enkelte høyskoler som tilbyr markedsføringsstudier.

Utvalget

Innenfor de fem skolene og syv utdanningene som er med i undersøkelsen har vi gjennomført en spørreskjemaundersøkelse blant førsteårsstudentene. Undersøkelsen er gjennomført i september 2001, det vil si ved semesterstart. På denne tiden har studentene ”friskt i minne” hva som var bakgrunnen for de valg som ble gjort både med hensyn til valg av utdanningsinstitusjon og type utdanning.

I alt inngår 1566 studenter i datamaterialet. Undersøkelsen dekker over halvparten av de som er registrert som studenter innenfor de relevante utdanningene, og svarprosenten er 75. Dette betrakter vi som relativt bra for denne typen undersøkelser.

Det bør imidlertid understrekes at vi kun har med personer som har begynt på enkelte private høyskoler i undersøkelsen, ikke *søkere* til private høyskoler eller *søkere* til likeverdige offentlige utdanninger. Det innebærer at dette ikke er en generell undersøkelse av studenters ulike syn på private versus offentlige høyskoler. Dette er heller ingen kartlegging av hvordan befolkningen generelt vurderer visse private fremfor visse offentlige studietilbud eller en sammenligning av de faktiske tilbudene ved offentlige og private høyskoler. *Intensjonen med denne undersøkelsen er å kartlegge holdninger, motiver og synspunkter blant de som har søkt seg til – og har begynt på – en privat høyskole høsten 2001.*

Kjennetegn ved studentene

Gjennomsnittsalderen på studentene som er med i undersøkelsen er 23 år. To av tre studenter er yngre enn 23 år, mens 12 prosent er minst 30 år. Litt under halvparten, 46 prosent, er kvinner.

For de utdanningene som er med i undersøkelsen, kreves stort sett generell studiekompetanse for å kunne søke opptak om studieplass. Om lag 99 prosent av respondentene i undersøkelsen har da også minst videregående opplæring. Det betyr at vel 1 prosent kan ha kommet inn på annet grunnlag enn generell studiekompetanse. Halvparten av studentene har et karaktersnitt (i fagene norsk, matematikk og engelsk) fra videregående skole på mellom 4 og 5.

Studentene som inngår i undersøkelsen er i utgangspunktet heltidsstudenter, og nesten alle oppgir at de har tenkt å følge normert studieprogresjon inneværende studieår. De aller fleste studentene, nær 90 prosent, planlegger å fullføre det påbegynte studiet ved den skolen de begynner på. Noen har også allerede planer om videre studier. To av tre studenter ønsker å jobbe i næringslivet etter endt utdanning.

Tre av fire studenter oppgir at de har lån og stipend fra Statens lånekasse for utdanning som en av sine viktigste finansieringskilder. Nær halvparten av studentene oppgir å ha lønnet arbeid ved siden av studiene og dette utgjør sammen med lån og stipend de viktigste kildene til studiefinansiering for disse studentene. Hver tredje student oppgir også at de finansierer deler av utdanningen gjennom oppsparte midler.

Informasjonsinnhenting og søknadsprosedyre

Alle utdanningsinstitusjonene som er med i undersøkelsen utgir informasjonsmaterieell om skolen, de ulike utdanningene og søknadsinformasjon. Tre av fire studenter sier at tilsendt materieell fra skolene hadde (stor eller noe) betydning for valg av studiested. Ved siden av skolens eget materieell har også anbefalinger fra familie og venner betydning for studentenes valg av studiested. Om lag to av tre studenter fremhever informasjon fra familie og venner som betydningsfull for studievalget. Tradisjonelle formelle informasjonskanaler som avisannonser, utdanningsmesser og studieveiledere synes å ha mindre betydning, mens over halvparten har benyttet seg av internett for å samle inn informasjon om studiestedene.

Søknadsprosessen til de private høyskolene blir av mange studenter oppfattet som enkel. Over halvparten av studentene oppgir at den enkle søknadsprosedyren har vært medvirkende årsak til at de søkte seg til skolen. Samtidig er det svært få, under ti prosent, som oppgir at de ikke rakk andre søknadsfrister og at det var derfor de endte opp på det studiestedet de går på høsten 2001.

Primære ønsker

Nesten ni av ti studenter sier at de går på det studiet de hadde som sitt førstevalg da de søkte om studieplass. Dette gjelder både med hensyn til studiested og studium. Om lag en av ti studenter sier at de går på sitt annetvalg med hensyn til studium og omtrent en like stor andel sier at de primært hadde ønsket å gå på en statlig høyskole. En tilsvarende andel oppgir at de ikke kom inn på statlig høyskole.

Noen kan selvsagt ha justert sine ønsker i forhold til hva som har vært mulig og etter hvilke formelle kvalifikasjoner de i utgangspunktet hadde. Men på direkte spørsmål om betydningen av faglige kvalifikasjoner for valg av studiested, sier bare 14 prosent at det har hatt (stor eller noe) betydning for studievalget at de ikke var kvalifisert til opptak andre steder.

Valg av studiested

Nesten ni av ti studenter oppgir at de valgte studiestedet fordi de oppfattet at skolen hadde et godt rykte. Dette er den årsaken som de fleste bruker for å begrunne sitt valg av studiested. Nesten like viktig synes studentenes vurdering av skolens renommé i arbeidslivet å være. I underkant av ni av ti studenter (86 prosent) sier at de har hørt at skolen er godt kjent blant arbeidsgivere, og at dette har vært medvirkende til at de søkte seg til dette lærestedet. Andre viktige årsaker til at de valgte det studiestedet de gjorde, er at studentene har hørt at skolen har et godt studiemiljø, som 74 prosent trekker frem som betydningsfullt, og at det bare var denne skolen som tilbyr den ønskede utdanningen, som har hatt betydning for 71 prosent.

Mange legger også vekt på studiestedets geografiske beliggenhet. Nesten 60 prosent av studentene oppga at de ønsket å studere på hjemstedet sitt, og at dette hadde betydning da de bestemte seg for studiested.

Det synes som om egenskaper ved skolene har hatt større betydning for respondentenes valg enn at skolen i seg selv er privat. Men hver fjerde student sier allikevel at de ikke ønsket å gå på en statlig høyskole. Slike vurderinger kan gi uttrykk for ideologiske oppfatninger eller være en rasjonalisering av egne valg like mye som det er basert på egne eller andres erfaringer. Halvparten av respondentene oppgir at de oppfatter at kontakten med næringslivet er bedre ved private høyskoler enn ved statlige høyskoler, og at dette har hatt stor betydning for at de valgte å begynne på en privat fremfor en statlig høyskole.

Valg av studium

Nesten samtlige av respondentene (98 prosent) sier at de valgte studium i tråd med sine interesser og ut fra at de trodde på utsikter om gode jobbmuligheter etter endt utdanning. Fire av fem sier seg også enig i utsagnet om at de valgte en utdanning med gode muligheter for videreutdanning, mens tre av fire sier at de valgte studiet fordi de ønsket en yrkesutdanning. Nesten 60 prosent valgte dessuten studiet ut fra et ønske om en spesialisert utdanning som få andre har.

Det er relativt sett langt færre som oppgir å ha valgt studiet ut fra at de ville ta en kort utdanning, men nær 40 prosent sa allikevel at dette hadde (stor eller noe) betydning. Nesten 30 prosent oppgir også at de tar en utdanning i tråd med tidligere arbeidserfaring.

Metode

I betydningen for valg av studiested og studium, slik det er referert over, har studentene blitt presentert noen utsagn om hva som var bakgrunnen for valget. Respondentene har kunnet krysse av for de ulike utsagnenes betydning. Utsagnene er ikke gjensidig utelukkende, og det er derfor mulig å vektlegge flere årsaker som betydningsfulle for de utdanningsvalg som er gjort. I rapporten er svarfordelingen på de ulike påstandene presentert i sin helhet. Selve spørreskjemaet finnes som vedlegg 4 til rapporten.

Referanser

Aftenposten (16.03.01): *Private høyskoler vil likestilles.*

Aftenposten (29.07.00): *For harde krav på offentlige studier.* URL:
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/d153159.htm>

Aftenposten (29.07.00): *Flere unge søker seg til private høyskoler.* URL:
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/d153159.htm>

Aftenposten (08.02.01): *Får betalt for jobbtilbud.* URL:
<http://aftenposten.no/nyheter/okonomi/d190588.htm>

Arbeidsgruppen for digitale læremiddel (2000): *Scenarier.edu. Scenarier for IKT i høyere utdanning mot 2010.* Rapport utarbeidet av Arbeidsgruppen for digitale læremiddel (ADL) i samarbeid med Future Preview på oppdrag fra Utvalget for høyere utdanning.

Aslesen, Sigmund & Ove Langeland (2000): *Det regionale kompetansegapet. Ungdommens utdannings- og yrkesvalg i tre norske regioner.* Fafo-notat 2000:18.

Bergens Tidene (28.11.1999): *Industriarbeider – eller tv-stjerne?.*

Bergens Tidene (10.08.2001): *Flest søker seg til Bergen.*

Bowen, W. G. & D. Bok (1998): *The Shape of the River.* Princeton University Press.

Dagbladet (05.07.01): *Strammere IT-jobbmarked* URL:
<http://www.dagbladet.no/dinside/2001/07/05/267699.html>

Dagbladet (07.07.01): *Næringslivet rekrutterer datakriminelle*

Dagbladet (26.03.2001): *Utdanning – Hører på mamma. Ungdom velger trygghet.*

Den Polytekniske Høgskolen (2001): *Dette er DPH.* URL: http://dph.no/om/om_dph.html

Den Polytekniske Høgskolen (2001/2002): *IT-studier. Studiekatalog 2001/2002*

Edvardsen, R (1991): "Hvem blir student". I *Søkelys på høyere utdanning i Norge. En del utviklingstrekk med vekt på 1980-tallet.* NAVFs utredningsinstitutt. Rapport 3/91.

Frønes, Ivar (1996): "Revolusjon uten opprør: Kjønn, generasjon og sosial forandring i Norge på 1980-tallet" *Tidsskrift for samfunnsforskning.* 37(1):71-86.

Grøgaard, J. B. (1995), *Skolekontroversen belyst ved to norske utvalgsundersøkelser*, Oslo: FAFO

Hansen, M. N. (1999): "Utdanningspolitikk og ulikhet. Rekruttering til høyere utdanning 1985-1996". I *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 40(2):173-203.

Handelshøyskolen BI (2001/2002): *Studiebrochure 2001/2002*.

Handelshøyskolen BI (2001): *Kort sagt om BI*. URL: <http://web.bi.no>

Hernes, G & K. Knudsen (1976): *Utdanning og ulikhet*. Oslo: Universitetsforlaget (NOU, 1976:46).

Hovland, G (2000): *Hvem ble student under utdanningseksplasjonen? Betydningen av kjønn, sosial bakgrunn, alder, bosted og karakter for valg av og opptak i høyere utdanning*. NIFU skriftserie nr. 2/2000.

Høgskolen i Bodø (2001): *To-årig journalistutdanning*. URL: <http://studiekatalog.hibo.no>

Høgskolen i Oslo (2001): *Journalistutdanning*. URL: <http://hio.no>.

Høgskolen i Volda (2001): *Journalistutdanning – 2 år. 2001*. URL: <http://www.hivolda.no>

KUF(10.05.01) Søkinga til høgre utdanning aukar igjen. Pressemelding nr.: 041.01. URL: (<http://odin.dep.no/kuf/norsk/aktuelt/pressem/014081-070125/index-dok000-b-n-a.html>)

Lyngstad, J. & I. Øyangen (1999): *Sjung om studentens lykkelige dar. Studentenes levekår 1998*. Statistisk sentralbyrå. Rapport 99/15. Oslo-Kongsvinger.

Mediehøgskolen (2001/2002): *Mulighetenes møtested. Studieplan 2001/2002*.

Mediehøgskolen (2001): *Hvem er vi?* URL: <http://www.mediehogskolen.no/datasider/felles/fakta.shtml>

Norgesnettrådet. *Institusjoner for høyere utdanning*. URL: <http://www.nnr.no/eksterne/index.html>

Norges Markedshøyskole (2001): *Studiekatalog for Norges Markedshøyskole 2001/2002. En fremtid*.

NSD (2000): *Studentdata – private høyskoler. Nøkkeltall for private høyskoler antall heltidsekvivalenter for 2000*. URL:

http://www.nsd.uib.no/dbhvev/student/Priv_hog/institusjon.cfm

Oslo Merkantile Høyskole (2001). *OMH – Høyskolestudiet i Internasjonal Markedsføring. Studiefakta*. URL: http://www.bli.no/fakta_int_markedsf.htm

Knudsen, K., A. B. Sørensen & P. O. Aamodt (1993): *Endringer i den sosiale rekrutteringen til høyere utdanning etter 1980*. NAVFs utredningsinstitutt. Norges forskningsråd.

Oslo Merkantile Høyskole (2001/2002): *Studiekatalog 2001-2002*.

Samordna opptak (2001): *Poenggrenser*. URL:

http://www.so.uio.no/statistikk/01/poenggrenser_01_00_hoved.htm

Severeide, P. I. (1988): "Utdanningsvalg og utdanningsveier. Høy status – Strake veien mot målet. Lav status – Sikk-sakk-kjøring mot det uvisse". I *Samfunnsspeilet*. 2(2):16-18.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Historisk statistikk*. Oslo-Kongsvinger.

Statistisk sentralbyrå (2001a): *Utdanningsstatistikk. Elever og studenter 1. oktober 2000*. URL: <http://www.ssb.no/utelstud/main.html>

Statistisk sentralbyrå (2001b): *Aktuell utdanningsstatistikk 4/2001. Private skoler i Norge*. Oslo-Kongsvinger.

Student 2001. Fagene. Studiestedene. Praktisk informasjon. H. Aschehoug & Co.

Støren, L. A. (2000): *Yrkesfag eller allmennfag? Om stabilitet og endring i de unges valg, og bakgrunnen for utdanningsvalg*. NIFU skriftserie nr. 9/2000.

Aamodt, P. O. (1982): *Utdanning og sosial bakgrunn*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. Samfunnsøkonomiske studier 51.

Vedlegg 1 Private høyskoler i Norge

Betanien Sykepleierhøyskole
Menighets søsterhjemmets høyskole
BI-stiftelsen
Misjonshøyskolen
Den Norske Balletthøyskole
NKI Stiftelsen
Den Polytekniske Høyskolen
Norges varehandelhøyskole
Det teologiske Menighetsfakultet
Norsk lærerakademi
Diakonhjemmets høyskolesenter
Norsk Reiselivshøyskole
Diakonissehjemmets Høyskole
Oslo Merkantile høyskole
Dronning Mauds Minne Høyskolen
Rogaland Vernepleierhøyskole
Høyskolen for Diakoni og Sykepleie
Rudolf Steiner høyskolen
Mediehøyskolen

(Kilde: Norgesnettrådet. Institusjoner for høyere utdanning.
<http://www.nnr.no/eksterne/index.html>)

Vedlegg 2 De private skolenes egen studentstatistikk

Opplysningene i dette vedlegget er skolenes egen statistikk, slik de har innrapportert denne til oss. For noen av skolene mangler studentstatistikk.

Tabell V2.1 Handelshøyskolen BI

	Antall førsteårsstudenter					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Grunnfag markedsøkonomi og bedriftsøkonomi						
Agder					115	
Bergen	240	292	366	324	419	
Buskerud	93	96	102	119	125	
Gjøvik	86	67	92	96	101	
Kristiansund	24	35	37	30	22	
Møre	37	55	57	69	65	
Nordland	9	44	40	32	45	
Oslo	583	517	656	773	766	
Skedsmo	75	89	113	98	124	
Stavanger	158	181	224	244	228	
Telemark	112	70	90	110	112	
Tromsø				26	51	
Trondheim	135	137	184	202	205	
Vestfold	61	75	94	130	147	
Østfold	49	78	95	75	96	
Sum	1662	1736	2150	2328	2621	

Tabell V2.2 Diplomkandidatstudiet og Ingeniørstudiet ved Den Polytekniske Høgskolen. 1996-2000

	Antall førsteårsstudenter					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Diplomkandidatstudiet						
Bærum	201	226	223	237	247	119
Oslo	-	-	233	271	281	270
Bergen	33	113	182	234	226	135
Stavanger	56	99	119	142	151	92
Sum	290	438	757	884	905	616
Ingeniørstudiet						
Oslo	19	25	90	91	68	57

Note: Inntil høsten 2000 var det treårige diplomkandidatstudiet toårig (IT-kandidat)

Tabell V2.3 Journaliststudiet ved Mediehøgskolen 1997-2001

	Antall førsteårsstudenter					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Journalistutdanning						
Kristiansand	-	48	44	49	50	50

Note: I 1996 fikk skolen godkjenning som høyskole med eksamensrett for 1-årig mediekunnskap. Første kull med toårig journalistutdanning ble tatt inn høsten 1997.

Tabell V2.4 Førsteårsstudenter høsten 2001 NMH og BIs høyskoler

BI Bergen	128
BI Skedsmo	27
BI Gjøvik	21
NMH	309
BI Agder	19
BI Kristiansund	3
BI Telemark	6
BI Møre	6
BI Nordland	1
BI Stavanger	52
BI Trondheim	53
BI Buskerud	18
BI Vestfold	22
BI Østfold	13
BI Tromsø	6

Vedlegg 3 Oversikt over statlige høyskoletilbud innenfor IT, økonomi og administrasjon, markedsføring og journalistikk

Opplysningene i dette vedlegget er hentet fra Samordna opptak

(http://www.samordnaopptak.no/statistikk/01/poenggrenser_01_00_hoved.htm)

Tabell V3.1 IT-utdanninger ved statlige høyskoler

Utdanningssted	IT-utdanninger	Ant studiepl
Høgskolen i Agder	3-årig informatikk og matematiske metoder	
	2-årig studium i informatikk/matematikk	
	2-årig årsstudium i informatikk	
	treårig IT og informasjonssystemer	75
	2-årig sivilingeniør IKT	55
	5-årig sivilingeniør IKT	20
Høgskolen i Bergen	3-årig høgskoleingeniør data	80
Høgskolen i Bodø	3-årig IT og økonomi	35
	2-årig Informasjonsteknologi	35
Høgskolen i Buskerud	3-årig høgskoleingeniør data	90
Høgskolen i Finnmark	3-årig informasjonsteknologi	40
Høgskolen i Gjøvik	3-årig høgskoleingeniør data	75
Høgskolen i Hedmark	2-årig informatikk(edb)	140
Høgskolen i Molde	3-årig Informatikk (IT-administrasjon, systemutv. og informasjonshandling med økonomi)	85
	3-årig Høgskoleingeniør data/IT	90
Høgskolen i Narvik	2-årig sivilingeniør data/IT	20
	2-årig IT-kandidatstudium	45
Høgskolen i Nord-Trøndelag	3-årig informasjonsteknologi	30
Høgskolen i Oslo	3-årig høgskoleingeniør data	175
Høgskolen i Sogn og Fjordane	4-årig Høgskoleingeniør data	25
	3-årig økonomi/informatikk	35
Høgskolen i Stavanger	2-årig sivilingeniør informasjonsteknologi	80
	3-årig høgskoleingeniør data	95
Høgskolen i Sør-Trøndelag	3-årig høgskoleingeniør informatikk og automatisering	30
	2-årig informatikk og økonomi	29
Høgskolen i Tromsø	3-årig høgskoleingeniør data	30
Høgskolen i Østfold	2-årig informatikk	95
	3-årig høgskoleingeniør data	60
Høgskolen i Ålesund	3-årig høgskoleingeniør data	50
	Sum	1619

Tabell V3.2 Utdanninger innenfor økonomi og administrasjon ved statlige høyskoler

Utdanningssted	Økonomi og administrasjon ved statlige høyskoler	Ant studiepl
Høgskolen i Agder	2-årig økonomisk-administrativt studium	285
Høgskolen i Bergen	2-årig økonomisk-administrativt studium	40
Høgskolen i Bodø	2-årig økonomi og administrasjon, spesialisering administrasjon	120
	2-årig økonomi og administrasjon, spesialisering regnskap	50
Høgskolen i Buskerud	2-årig Høgskolekandidat i økonomisk-administrative fag	60
Høgskolen i Finnmark	3-årig økonomi og administrasjon (60 vt)	50
Høgskolen i Harstad	2-årig økonomi og administrasjon	64
Høgskolen i Hedmark	2-årig økonomi og administrasjon	50
Høgskolen i Lillehammer	2-årig økonomi og administrasjon	59
Høgskolen i Molde	2-årig økonomi og administrasjon	115
Høgskolen i Nord-Trøndelag	2-årig økonomi og administrasjon	100
Høgskolen i Oslo	2-årig Høgskolekandidat i økonomi og administrasjon	130
Høgskolen i Sogn og Fjordane	2-årig økonomi og administrasjon	50
Høgskolen i Stavanger	2-årig økonomi og administrasjon	125
Høgskolen i Stord/Haugesund	2-årig økonomi og administrasjon	87
Høgskolen i Sør-Trøndelag	3-årig økonomi og administrasjon (40 vt)	260
Høgskolen i Telemark	2-årig økonomi og administrasjon	78
Høgskolen i Tromsø	2-årig økonomi og administrasjon	30
Høgskolen i Vestfold	2-årig økonomi og administrasjon	65
Høgskolen i Østfold	2-årig økonomi og administrasjon	110
	Sum	1928

Tabell V3.3 Utdanninger innenfor markedsføring ved statlige høyskoler

Utdanningssted	Markedsføring ved statlige høyskoler	Ant stud.pl	Poeng (venteliste)
Høgskolen i Telemark	3-årig studium i internasjonal markedsføring	30	Ikke oppgitt
Høgskolen i Hedmark	2-årig informasjon og samfunnskontakt	60	Alle
	3-årig markedsføring og internasjonalisering	30	Alle
Høgskolen i Ålesund	2-årig eksportmarkedsføring	35	50,5 (63)
	Sum	155	

Note: Alle kvalifiserte søkere fikk tilbud. Poenggrensen for internasjonal markedsføring på Høgskolen i Telemark er ikke oppgitt (enten fordi alle som fikk tilbud hadde tilbudsgaranti eller fordi utdanningsinstitusjonen ikke ønsket å oppgi grensen)

Tabell V3.4 Journalistutdanninger ved statlige høyskoler

Utdanningssted	Journalistutdanning ved statlige høyskoler	Ant stud.pl	Poeng (venteliste)
Høyskolen i Bodø	2-årig journalist	28	63,5 (287)
Høyskolen i Volda	2-årig journalistutdanning, avis	20	66,1 (428)
	2-årig journalistutdanning, fjernsyn	20	66,3 (407)
	2-årig journalistutdanning, radio	20	64,8 (285)
Høyskolen i Oslo	2-årig journalist	130	68,1 (759)
Høyskolen i Stavanger	2-årig journalist	25	65,5 (450)
	Sum	243	

Vedlegg 4 Spørreskjema